



Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, M.DCCXI

Disputatio III. De Peccato violantium Decreta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84777](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84777)

DISPUTATIO III.

De peccato violantium Decreta.

SECTIO I.

Explicantur Censurae Theologicae.

SUMMARIUM.

Censura, nisi aliud exprimitur, cadit tantum in opinionem, n. 1.

S. Aug. dictum, ibid.

Inanctio TT. qui ex ignorantia docuere erronea, n. 2. 3.

Dictum M. Cani, n. 4.

S. Aug. quid de parvulis senserit, ibid.

Quilibet est doctissimus errare potest, n. 5.

Nullum docens, etsi aliquis damnatus docuerit, n. 6.

Quam belle S. Augustin. excuset S. Cyprianum, ibid.

Egregium dictum M. Cani, n. 7.

Nulli insultandum, etsi errarit, ibid.

Nulli est summo Ecclesiae Doctore in omnibus standum, n. 8.

Dictum Alphonsi de Castro, ibid.

Quid S. Augustinus dicat de Authoribus non Canonicis, ibid.

Alex. VIII. damnat standum in omnibus August. non respectu Pontificis Bulla, ibid.

Sape plura falsa DD. tribuuntur, n. 9.

Censura, quibus Papa damnare solent opiniones, n. 10.

DD. explicantes censuras, ibid.

Quae opinio dicatur digna censurâ Theologicâ, n. 11.

Expono species censurarum, n. 12. ad 17.

Egregium dictum Caietani de D. Thoma sapientia, & modestia, n. 15.

Laudatur M. Godoy, ibid.

Modestia, indicium exquisiti intellectus, ibid.

Censurarum gradus, quae maior, quae minor, quae maxima? n. 17.

N. 1.

CERTUM mihi est, quod quoties à Papâ censuratur aliqua propositio aut liber, nisi aliud exprimitur, censura præcisè cadit supra propositionem, nō supra Authorem, ut rectè P. Oviéd. Contr. 12. de Fide pun. 4. n. 57. & ideo acutè dixit S. Augustinus apud M. Gravinam, Errare potero, hæreticus non ero; & potest quis esse optimus Catholicus, & tamen ex ignorantia docuisse propositionem hæreticam, ut accidit

Michaeli Baio, contra quem stat Decretum Urbani VIII. confirmantis Constitutiones Pij V. & Gregorij XIII. damnans septuagintanovem propositiones ejusdem Baij, illudque adducit P. Arfdekin tom. 1. p. 2. a pag. p. Arf. 447. editionis quintæ Antuerpiensis, & P. dekin. Ripalda tom. 3. in aureo contra Baium opere. P. Rip.

Idipsum pluribus SS. Patribus, & primæ N. 2. notæ Theologis accidisse certo certius est, ut Mag. constat brevi paucorum inductione; nam Magister in primum dist. 17. voluit charitatem non esse nisi Spiritum S. non tantum causaliter, sed etiam formaliter, ut exponit D. Th. qu. 23. art. 2. D. Bonav. in 1. dist. 17. p. 1. qu. 1. Scotus in 1. dist. 17. qu. 3. n. 30. quæ tamen sententia repugnat non tantum certæ Theologorum sententiæ asserenti

charitatem esse qualitatem infusam, sed etiâ Tridentino sess. 6. cap. 7. Idem Magister, seu Petrus Lombardus, (de quo plura P. Henao tom. 3. de Sacrifi. Missæ ad finem pag. mibi 528) idem, inquam, qui in Academia Parisiensi Doctoris Theologiæ lauream est consecutus, & ab eo primum accepit Theologia fundamentum, in 2. dist. 31. & Gabriel

ibid. docuit, peccatum originale esse morbidam qualitatem animæ infusam; quæ tamen opinio judicatur omnino improbabilis. Altifiodorensis lib. 3. Sum. tr. 5. cap. 5. & Dionyl. Carthus. in 1. dist. 17. qu. 9. putarunt habitum charitatis minui per venialia; quæ tamen opinio ab omnibus rejicitur; nam venialia dispositivè tantum minuunt, quatenus disponunt ad mortale, quo tollitur habitus charitatis, non autem formaliter. Petrus de Aliaco in 1. quest. 12. art. 5. dub. 3. §. 55. & Adam Goddam in 3. dist. 14. qu. 5. dub. 2. Adam. videntur docuisse, Deum, absolute loquendo, posse mentiri, cum tamen oppositum sit de fide. Gerson docuit solum Deum obliga-

re in conscientia: qui tamen loquendi modus rejicitur ab omnibus TT. docentibus leges humanas, tam civiles, quam Ecclesiasticas, obligare in conscientia: idem docuisse videtur S. Bernardus, (ait Caram. non rectè in Apolog. n. 273.) dum dixit præceptum Ecclesiasticum non violari, nisi per contemptum, & tamen hodie certum est violari posse mortaliter, secluso omni contemptu. Gabriel in 3. dist. 10. referente Magistro Gabriel. Medina in 3. p. qu. 23. docuit, præcitos existentes

flentes in gratiâ, non esse filios adoptivos Dei; quæ tamen sententia est temeraria, & hæretica. Richardus Mediavilla apud M. Mart. de Prado de Pœnit. pag. 639. n. 7. sentit, non esse licitum confiteri peccata semel confessâ, saltem sola; quæ tamen opinio dicitur à Caietano falsâ, & improbabilis, & opposita est certa, ait P. Suar. Franc. Sylvius in Universitate Duacensi Decanus (eximius Thomista, ita eum laudat M. Mart. de Prado l. c. pag. 493.) docuit 2.2. qu. 23. art. 2. pag. 123. & alibi, contritioni perfectæ non semper adjungi remissionem peccati, quæ tamen doctrina est periculosa, & parum tuta in fide, temeraria, & scandalosa, & damnata in Baio, ait idem M. Mart. n. 8. B. Alb. Magn. in Mariali cap. 69. judicasse videtur, quod Deipara S. Joan. Euang. confessâ fuerit, juxta celebre dictum S. Gregorij, *Bonarum mentium est, ibi culpam agnoscere, ubi culpa non est*; & cap. 70. dixit tantum gratiæ per confessionem meruisse, quantam hætenus non meruerat. Ita B. Alb. citatus à Caram. lib. 3. Theol. Mor. Fund. pag. mihi 68. n. 3039. quem tamen excusat M. Mart. l. c. pag. 641. Joan. de Medina de Confess. qu. de modo secreto confitendi pag. 64. Adrianus in 4. de Confess. qu. 1. Navar. Paludanus, Sylvester, & alij docuere absolutionem dari posse scripto, cum tamen S. Thom. in 3. p. qu. 84. art. 3. & P. Suar. de Pœnit. d. 19. sect. 1. oppositam vocent certam, & priorem plerique T. T. vocent improbabilem, & temerariam. Caietanus, ut fatetur M. Baron. 3. p. *Mandatum d. 2. sect. 4.* Defensio Eucharistiæ pag. mihi 257. docuit, quod qui credit se habere contritionem, et si conficius sit mortalis, & habeat copiam Confessarij, possit recipere Eucharistiâ, & non teneri, et si habeat copiam Confessarij, ex præcepto confiteri; quod tamen à Tridentino sect. 13. de Decreto Euchar. cap. 7. reprobat; etenim Ecclesiæ praxi constât, quod Eucharistiæ sumptioni confessio mortaliū sit præmittenda, ut rectè Neuss. d. 1. n. 30. & ideo Caietani opinionem M. Catharinus citatus à P. Henao tom. 3. de Sacrif. Missæ d. 29. n. 42. vocat periculosam: & M. Cano Relezione 5. de Pœnit. pag. 162. dicit non probabilem; immo subdit rem notatu dignam: *Quæ tamen nota inuri à Theologis possit, alij DD. judicabunt; nam Caietano tantum schola debet, homini aliqui de Republicâ Christianâ maxime merito, ut quod fieri per pietatem licet, parcere ei jure optimo, summiſque rationibus debeamus.* Hæc Canus jure merito. Idem Caietanus 1. 2. qu. 19. art. 6. docet, ad deponendum conscientiam vincibiliter erroneam, satis esse arbitrium ope-

rantis; quæ tamen opinio, ait Herinx tom. 2. d. 4. num. 18. censuratur à pluribus non tantum ut falsâ, sed ut periculosa; sicut enim arbitrium non est regula operandi, ita nec conscientiam deponendi. M. Cano lib. 12. de locis Theologicis cap. 14. ad ultimum argumentum, docuit Christum D. mortis tempore delectatione beatificâ caruisse; sed M. Medina in 3. p. qu. 46. art. 8. dixit esse novum dogma, & ut tale à Theologorum scholâ excludendum; & P. Suar. vocat tom. 1. in 3. p. d. 28. sect. 4. falsam, & temerariam; quam tamen sententiam vindicat, et si non alieniatur, M. Godoy tom. 2. in 3. p. d. 32. n. 34. & sententiam Cane secuti postea sunt P. Val. len. P. Salmcron, P. Maldonadus. Nominales docuere visionem à solo Deo produci, ita ut anima Beati passivè se habeat; & Henricus in illapsu Divinæ substantiæ, & alij Doctores Parisienses apud Greg. Arim. in 2. dist. 7. qu. 2. docuerunt, beatitudinem formalem consistere in increatâ visione, & fruitione Dei Beatis communicatâ; quæ tamen sententiæ censurantur ab omnibus Theologis. S. Augustinus lib. 12. de Genesi ad litteram cap. 33. & 34. videtur negasse, infernum esse locum corporalem, licet hoc retractaverit lib. 2. Retractat. cap. 24. idem S. Augustinus pluribus in locis docuisse videtur, parvulos morientes cum originali puniri poenâ æternâ damni, & sensus; cui Jansenistæ adherent; attamen S. Augustinus dicitur à S. Bonav. à S. Thom. à Magistro, à Scoto, alijsque Scholasticis communissimè, qui ferè omnium sensus reddit oppositam, quasi certam, et si Herinx tom. 2. d. 6. de Peccato Originali qu. 6. ob S. Augustini auctoritatem, illam dicat probabilem; idemque S. Augustinus defenditur à Caram. lib. 2. Theol. Mor. Fund. d. n. 1463. Beda lib. 5. cap. 13. docuisse videtur, quod omnes animæ, seclusis Ecclesiæ suffragijs, detineantur in Purgatorio usque ad diem judicij, cum tamen oppositum sit alienum à sensu Fidelium; quis enim velit morientem cum solo veniali torquendum usque ad judicij diem, nō minus ac qui post mille annos cum simili veniali morietur? M. Soto in 4. dist. 19. qu. 3. art. 2. in fine, sensit poenam Purgatorii non excedere decennium; quod etiam est contra communem Fidelium sensum, & Historias fide dignas. Hugo Victorinus relat. us à S. Bonav. in 4. dist. 22. art. 1. g. 1. innuere videtur, quod peccata semel remissa redeant, si iterum peccetur, cum tamen omnes Theologi in 4. dist. 22. & in 3. p. qu. 28. oppositum sentiant. Omitto plura facili ex DD. trahenda, cum hæc ad intentum sufficiant.

Ex dictâ

Ex dictâ inductione patet, verissimum esse, quod quilibet quâcumque doctus errare potest, & ideo M. Cano in exquisito opere de Locis Theologicis lib. 7. cap. 3. conclus. 2. dixit: *Non quacumque in Sanctis veteribus leguntur, sunt approbanda, etsi in Ambrosio, & Hieronymo legerentur, quia nonnulla tunc non erant adeo definita, ut nunc; & si illi in nostrâ aetate fuissent, quâdam aliter & facerent, & loquerentur. Quid? Quod in rebus quâque, quæ ad fidem attinent, Sancti nonnumquam errarunt.* Hæc M. Cano. Inde patet, ut advertit Lumbier in editione Latina in Prologo, & P. Card. tom. 4. disp. 1. cap. 13. ex eo quod aliqui primæ notæ Doctores aliquas ex damnatis docuerint, nullum hinc illis dedecus, eas enim docuerunt nixi fundamento viſo illis valde probabili; ut certè nullum hinc antiquioribus citatis Doctoribus, & nullum aliquibus SS. Patribus, contra quorum opinionem plura modò definita sunt. Quis enim Theologiæ Principem S. Thomam minori in pretio habeat, eò quod docuisse videatur Pontificem in voto solenni continentiae non posse dispensare, ut innuit 2. 2. q. 88? & de hoc videri potest insignis M. Petrus Maria Passerinus in suis tribus Tomis de *Hominum Statibus, & Officiis*, cum tamen confitet Papam sæpe dispensasse. Aut quis minus apud se Angelicum faciat, eò quod plures opiniones, quas in Sententiarum Libris docuerat, in Summâ retraxerit, imitatus D. Augustini sapientissimum exemplum? atque adeo necesse est, ut vel in libris Sententiarum, vel in Summâ falsum dixerit, cum necesse sit alterum ex contradictorijs esse falsum. Quis S. Cyprianum, eò quod docuerit Hereticos deniq. baptizandos? contra quem S. Augustinus lib. 6. de Baptismo contra Donatistas cap. 2. ait: *Quapropter reddens debitam reverentiam, dignumque honorem, quantum valeo, persolvens pacifico Episcopo, & Glorioso Martyri Cypriano, audio tamen dicere, cum aliter sensisse de Schismaticis, vel Hereticis baptizandis, quam postea veritas prodidit.* Hæc Augustinus, ostendens qua reverentiâ Sancti PP. colendi sint, etiam dum errant. Quis B. Alb. Magno, Gersoni, Paludano, Sylvestro, & alijs recitatis gravissimis Doctoribus vitio vertat, quod plura improbabilia, & erronea apud Scholasticos DD. passim quocumque in tractatu legenda, singulariter apud P. Card. tom. 1. d. 9. cap. 7. & d. 11. cap. 2. art. 2. & tom. 2. disp. 1. n. 80. P. Mendo in Statera, docuerint? Certè, ut prudenter M. Cano l. c. pag. mibi 446. postquam Caietanum Magistrum tuum infecutus est, quod non omni modo

stia de SS. Patribus locutus fuisset, subdit: *Ego non consuevi eorum insultare erroribus, quorum miror ingenia.* Mirari ergo ingenia debemus, non insultare Doctoribus, qui aliquam ex damnatis docuerunt: neque enim cuique licet Maximo Ecclesiæ Doctori infallibilis Spiritus S. assistentia, quasi Romano Pontifici promissa est: & ideo præclare Emin. Aguirre tom. 1. in S. Anselm. d. 2. sect. 6. & tom. 3. d. 136. n. 13. exagitat eos, qui volunt certam dandam esse fidem ijs omnibus, quæ docuit S. Augustinus, vel S. Thomas, aut quilibet alius Ecclesiæ Doctor; & trahit celebre dictum ex Alphonso à Castro lib. 1. contra Hæreses cap. 7. dicente, *velle humanas (intellige Doctorum) scripturas in Divinarum ordinem commutere, hoc verius ego dixerim hæresim; quod faciunt, qui humanis scriptis dissentire impium autumant, perinde ac Divinis: qualis ego vidi in tantam insaniam devenisse, ut non sint veriti ad populum in publicâ concione hoc effundere: quisquis a B. Th. sententiâ disceserit, suspectus de hæresi est censendus.* Hæc Castro. Trahit etiam idem C. N. 8. Aguirre n. 37. S. Thomam 1. p. q. 1. art. 8. dicentem ex S. Augustino Epist. 19. ad Hieronymum: *Solis scripturarum libris, qui Canonici appellantur, didici hunc deferre honorem, ut nullum Authorem eorum in scribendo errasse aliquid firmissimè teneant, alios autem ita lego, ut quantalibet sanctitate præpollent, non ideo verum putent, quod ipsi ita senserunt, & scripserunt.* Et hæc tanè est Alexandri VIII. aperta mens, dum in suo Decreto damnat dicentem, quod *ubi quis invenerit doctrinam in Augustino clarè fundatam, illam absolute tenere, & docere potest, non respiciendo ad ullam Pontificis Bullam.* Legendus etiam est Em. Henricus de Noris lib. 2. Historiæ Pelagianæ cap. 10. qui ait, nullam SS. Patribus Hilario Arelatensi, Vincentio Lirinensi, & ut alij etiam volunt, Joan. Chrysostomo, alijsque Græcis Doctoribus injuriam irrogari per hoc, quod dicantur sententiam Semipelagianorum asseruisse; id enim fecere, vel nondum morâ, vel pendente lite. Idem dico ego de Doctoribus, qui aliquam improbabilem docuerunt; idem enim fecere judicando probabilem. Mirari ergo ingenia debemus, non autem insultare, ut dixi, illis, qui aliquam ex damnatis tradiderunt; neque enim quilibet Doctor Pontifex est: supra hominem, vel infra hominem necesse est, ut sit, quem erroris nebula non tangit. Quare licet quoad punctum opinionis damnatæ nullus earum Author audiendus sit, nam quoad illud, per sententiam Papæ damnantis eam opinionem, eorum autoritas imminuta est, non tamen

C. Agui.

Castro.

N. 8.

S. Th.

S. Aug.

C. de

Noris.

N. 9.

G tamen

tamen fit, ut etiam quoad alias opiniones non damnatas audiendi non sint, nam quoad illas non minuitur autoritas. Hoc mihi certum, quod sepe (præcipue à Summistis, quorum plurimum expedita sine attentione lectio est) attribuitur aliquibus aliqua ex damnatis, qui tamen docuerunt oppositam, ut videri potest in Amadeo, in P. Mendo, in Nicolao de Bois tr. pererudito, quo ab Alexandro damnatas explicuit, & suis quæque Authoribus adscripsit, & citatur à P. Arfdekin pag. mibi 93. Idem præstitit P. Joan. Pollenter, in tom. cujus titulus est, *Sexagintaquinque propositiones a SS. D. N. Innocentio XI. proscriptæ, a Societatis Jesu Theologis diu ante SS. Domini Decretum communissimo consensu rejectæ*.

N. De qualificatione propositionum non tantum tractant T. T. Scholastici, ubi de Fide, sed etiam qui de Inquisitione scripserunt: ita Paramus, Carena, Bordonus, & alij: & in Indice librorum prohibitorum, ubi agitur de librorum correctione §. 2. ponuntur propositionum genera, propter quas liber expurgatione indigere potest; sunt autem propositiones, hæreticæ, erroneæ, hæresim sapientes, scandalosæ, piarum aurium offensivæ, temerariæ, schismaticæ, seditiosæ, blasphemæ; hæ enim sunt censuræ, quibus Pontifices inurere solent propositiones, quas damnant, & eas Theologi colligunt ex Conc. Constantinensi sess. 8. in qua articuli Joannis Wiclephi, & sess. 15. in qua articuli Joannis Hus damnantur; & ex Bulla Leonis X. contra Lutherum, & ex Bullis Pij V. & Gregorij XIII. contra Baium. De his censurarum speciebus latè tractant P. Suar. d. 19. de Fide sess. 2. C. de Lugo d. 20. de Fide de sess. 3. P. Oviedo contr. 12. de Fide pun. 4. Herinx d. 9. de Fide à n. 94. P. G. Hurt. d. 10. de Fide diff. 6. P. Petrus Hurt. d. 81. de Fide, P. Arriaga d. 20. de Fide, Canus lib. 12. de locis cap. 8. P. Ripalda tom. 3. d. 1. sess. 7. 8. 9. doctissimè, & alij passim.

Propositio digna censurâ Theologicâ non est nisi illa, quæ aliquam cum doctrinâ fidei oppositionem habet; quare non omnis propositio falsâ, & improbabilis est digna censurâ Theologicâ, ut patet in Philosophiâ, & Mathematicâ, alijsque scientijs, sub quibus plures propositiones falsæ, & improbabiles latent, nec tamen dignæ sunt censurâ Theologicâ. Quia autem opinio diversam habere potest cum objecto revelato oppositionem, nempe vel immediatè, & directè, vel mediatè, & indirectè, ideo diversas censurarum species Theologi invenerunt, ut diversos oppositionis cum doctrinâ fidei,

aut morum revelatâ gradus exponerent; quas censuras inhærens communiori explanationi, non enim omnes in eadem conveniunt explanatione, breviter exponam.

Hæretica est, cujus contradictoria est immediata, & expressè revelata, & de fide. An autem, ut propositio dicatur hæretica, requiratur pertinacia in proferente, ut vult Filgu. in Censurâ pag. 60. Cano, Caictanus, & alij apud P. G. Hurt. mihi magis placet oppositum cum P. Suar. n. 5. Koning. d. 8. de Fide n. 128. & alij, requiri quidem pertinaciam, ut proferens dicatur hæreticus, non autem, ut ejus dictum dicatur hæreticum, nam à quocumque dicatur hæc propositio, *Deus non est unus*, est immediatè contra objectum revelatum. Ad hæreticam reducuntur propositiones Judaicæ, Gentiles, & Aethiæ. Vide P. Koning.

Errorica, cujus quinque modos adducit C. de Lugo d. 20. de Fide, & ex eo Filgu. pag. 64. cit. cujus contradictoria non est quidem immediatè de fide, est tamen mediâtè, quatenus est conclusio Theologica, quæ negari non potest, nisi negetur, vel una præmissa de fide, vel alia naturaliter evidens, ex quibus ea conclusio Theologica inferitur. Ita P. Carden. tom. 4. diff. 1. n. 136. Herinx n. 94. P. Oviedo, & uterque Hurtado, & M. Godoy citandus.

Hæresis proxima est, quam plerique ex gravi fundamento hæresim putant, & oppositum censetur à plerisque de fide. Ita ijdem.

Errori proxima est, cujus contradictoria plerique putant esse conclusionem Theologicam. Ita ijdem cum M. Godoy tom. 2. in 3. p. d. 22. n. 25. & d. 31. n. 17.

Hæresim sapiens est, quæ, vel est suspecta in fide, vel dat fundamentum suspicandi hæresim in Authore, vel ex quâ per consequentias moraliter certas deduci potest hæresis. Ita C. de Lugo, P. G. Hurt. Herinx, Filgu.

Malè sonans est, ex P. Suar. P. Oviedo, Herinx, P. G. Hurt. quæ duplicem habet sensum, alium Catholicum, alium hæreticum, & sine limitatione proferitur, immò in circumstantijs, quibus potius sensum hæreticum præfert.

Piarum aurium offensiva est, ex C. de Lugo, quæ nihil falsum continet, includit tamen aliquid indecens, aut modo indecenti in materiâ religionis: duplex autem est, ut dixi ex P. Ripald. tom. 3. contra Baium d. 1. n. 9. & n. 58. & d. 2. n. 19. eamque supra adduxi d. 2.

Temeraria, juxta D. Thom. 2. 2. q. 53. art. 3.

Amad.
P. Men-
do, de
Bois.

P. Arf-
dekin.
P. Pol-
e.

N.
10.

Param.
Carena,
Bordon.

Consta.

Leo X.
Baius.
P. Suar.
C. de
Lugo,
P. Oviedo.
Herinx,
P. Gasp.
Hurtad.
P. Arri-
M. Can.
P. Petr.
Hurt.
P. Ripa-
N.

11.

N.
12.

Filguci.
M. Can.
C. Caie.
P. Suar.
P. Kon.

N.
13.
C. de
Lugo,
P. Card.
P. Oviedo.
P. G.
Hurt.
P. Petr.
Hurtad.
M. God.

N.
14.
C. de
Lugo,
P. G.
Hurt.
P. Petr.
Hurtad.
M. God.

C. de
Lugo,
P. G.
Hurtad.
Herinx,
Filguci.
P. Suar.
P. Oviedo.

P. Rip.
N.
15.

D. Th.

art. 3. ad 2. quæ sine sufficienti ratione docet aliquid contra torrentem omnium Theologorum; potest autem, ut bene ait P. Carden. tom. 1. d. 46. n. 276. propositio temeraria sumpta præcisè pro propositione opposita communi Theologorum sensui, successu temporis fieri probabilis, imò certa, quatenus apparere potest grave fundamentum antea non apparens. Hinc Sapientif. Episc. & M. Godoy tom. 1. in 1. p. d. 13. à n. 80. postquam retulit censuram temeritatis, quæ aliqui damnant sententiam affirmantem, possibilem substantiam creatam, cui sit connaturalis Visio beata, à quâ censurâ eam sententiam alij RR. immunem faciunt, quia licet ea sententia ab Antiquis tradita non fuerit, non tamen ab illis negata fuit, adeoque ea sententia, nec est iuxta, nec contra Antiquos; & ideo ad temeritatem non satis est, ut non sit iuxta, sed debet esse contra torrentem omnium TT. antiquorum, & modernorum; merito tantus vir ab omni censurâ abstinuit, ait enim: Quantum ad censuram sententiæ affirmantis iudicet alius. Adeo verum est, modestiam summæ sapientiæ comitem esse, sumumque sine dubio Angelicum Doctorem imitatus est, de quo dixit Caiet.

S. Tho. Caiet. 2.2. qu. 184. art. 4. Ideo omnium Sacrorum Doctorem intellectum quodammodo sortitus est, quia illos summè veneratus fuit: ex quo celebri dicto colligo venerationem, & modestiam exquisiti intellectus signum esse.

N. Scandalosa est ex C. de Lugo n. 99. P. Suar. n. 19. P. Oviedo n. 60. P. Card. tom. 1. d. 9. cap. 20. art. 1.1. & tom. 4. disp. 1. n. 147. quæ docet aliquid præbens alijs occasionem ruinæ, juxta definitionem scandali ex S. Thom. 2. 2. qu. 43. at juxta P. G. Hurtad. est, quæ ex sua naturâ dat offendiculum erroris in materiâ fidei, aut morum, ait Herinx, & Filgu. aut malè suspicandi de fide dicentis, ait P. Arriaga n. 13. sed meliùs P. de la Fuente disp. 1. qu. 2. n. 7. quæ per modum dictaminis, & securæ doctrinæ præbet occasionem ruinæ in materiâ morali. Lege eundem P. de la Fuente, ubi egregiè paucis plura complectitur.

Schismatica est, quæ sine hæresi promovet schisma.

Seditiosa est, quæ est apta ad excitandos tumultus, etsi essent contra Principes sæculares.

N. Blasphemia est, quæ contra Deum, aut Sanctos injuriam continet.

17. Ex dictis censuris, & qualificationibus maior omnium est hæretica; erronea est minor quàm hæretica: hæresi, aut errori proxima, & hæresim sapiens, est minor quàm Tom. I.

erronea: malè sonans est minor hæresim sapiente: temeraria minor malè sonante, quia hæretica magis opponitur objecto revelato, nam immediatè opponitur; quò minor enim est oppositio, quam opinio habet cum objecto fidei, eò minor est censura; & quò maior, eò maior, ait P. G. Hurt. Certum autem est eandem opinionem mereri posse plures censuras, ut patet ex Concilijs, & Bullis, quæ eandem propositionem damnant pluribus censuris.

P. Gasp. Hurtad.

SECTION II.

Quid prohibeant Decreta, & quandonam violentur?

SUMMARIUM.

Decreta Alex. VII. & VIII. & Innoc. sunt prohibitoria: Vetant sub gravi: Quid? n. 18. 19.

Non omnis damnata continet materiam peccati mortalis, n. 20.

Vetatur disputatio propugnandi, non impugnandi causâ, n. 21.

Damnata potest praticari, vel ei assentiendo, & tunc semper est mortales; vel ei dissentiendo, at tamen conformando illi praxim, tunc autem non semper est mortale, n. 23.

Rationes, n. 24. 25. 26.

Quo peccato peccet praticans? n. 27.

Non vetatur praticare sub excommunicatione, vetatur docere, n. 28.

Innocentius precipit, ne controversæ inter TT. opiniones censurentur, & notentur, n. 29.

Quid per hoc velit? n. 30. 31.

An improbabilitas sit censura Theologica? ibid. & 30.

Moderatio D. Thomæ in refutandis contrarijs opinionibus, ibid.

Singularis opinio aliquando potest, & debet sæpe censurari, ibid. & n. 31.

Casuum moralium libri vulgari idiomate inconvenientes, ibid.

Alex. VII. damnavit, quod omnis opinio libri moderni sit probabilis, ibid.

Acutum Caram. dictum de TT. qui ab indolis leguntur, ibid.

Quid opinio communis, & an utraque opposita talis esse possit? n. 32.

Insigne dictum Ochami in eos, qui suam opinionem extollunt, n. 33.

Sapiens dictum M. Bannez in facile censurantes, n. 34.

Facilitas censurandi est à difficultate discurrendi, n. 35. 36.

Censurans peccaret contra obedientiam, n. 37.

P. Ultima diximus de Decretis Pontificijs, N. quatenus declarativis, modo necessario loquens.

loquendum de illis, ut prohibitis. Evidens autem est, quod Decreta utriusque Alexandri, & Innocentij sunt prohibitiva; primò, quia eò ipso, quod damnant propositiones, eas prohibent: secundò, quia utuntur expressè verbo *prohibet*. Prohibet autem primò, ne quis eas propositiones doceat, defendat, edat, aut de illis publice, vel privatim disputet, nisi forte impugnationis causâs & quidem sub pœnâ excommunicationis late sententiâ ipsi Pontifici reservate, præterquam in articulo mortis. Secundò prohibet, ne quis aliquam earum opinionum, aut omnes ad praxim deducat; prohibet autem hoc non sub pœnâ excommunicationis, sed tantum in virtute S. Obedientiæ, & sub interminatione Divini iudicii.

N. 19. Porro utrumque hoc prohiberi sub gravi, & obligari omnes pro foro interiori, est certissimum, non tantum ex procemio Decretorum, quæ diriguntur ad conscientie salutem, eo ipso quod dicunt propositiones damnatas esse noxias animarum salutem, sed etiam ex ratione universali, quia omnis prohibitio sub pœnâ excommunicationis late sententiæ, & in virtute S. Obedientiæ, & sub interminatione Divini iudicii, obligat in conscientia, & quidem sub gravi, sub eâ ratione, sub quâ ea prohibet: sed docere, ait uterque Alexander; predicare, ait Innocentius; defendere, edere, disputare publice, aut privatim, nisi impugnationis causâ, ait uterque Alexander; & Innocentius prohibet sub pœnâ excommunicationis late sententiæ, ad praxim deducere, esto non prohibeat sub excommunicatione, prohibetur tamen in virtute S. Obedientiæ, & sub interminatione Divini iudicii: ergo Decreta ad hæc omnia obligant in conscientia, & quidem sub gravi.

N. 20. Certum secundò est, ut notant Lumb. Torrec. Hebas, Hozes, Card. Filg. & P. de la Fuente, non omnem damnatam continere materiam peccati mortalis; nam octava, quæ continet esum, & potum ad satietatem, nona, quæ opus conjugij ex sola voluptate, vigesima sexta, & septima, quæ restrictionem mentalem, (secluso tamen juramento) trigesima septima, quæ furtum famulorum, non continent semper materiam mortalis: si quis enim edat, vel bibat ad satietatem, seclusâ mentis alienatione; si quis in re levi mentiatur absque juramento; si quis modicum furetur, non peccabit mortaliter. Ex hoc utroque certo oritur dubium; primò, quomodo interdicitur sub excommunicatione disputatio de dictis damnatis; cum Theologis de damnatis, ut hæreticis, liceat aliâs

disputare. Secundò, quomodo peccet mortaliter, qui aliquam ex damnatis deducit ad praxim, cum tamen non omnis damnata contineat materiam mortalis. Tertiò, an saltem in casu extremæ necessitatis licitum sit aliquam ex damnatis deducere ad praxim, ut volunt Lumb. n. 1683. Torrec. diff. 5. n. 22. Filg. in Lucernâ decretali pag. 22. & pag. 39. Hozes in explicatione primæ damnatæ ab Innocentio n. 3. Quarto, quod cum hæc Decreta sint Pontificia, adeoque sint leges Ecclesiasticæ, (hæc autem, etiam seclusâ necessitate, admittant parvitatem materiæ) consequenter non erit semper mortale operari juxta damnatas, & eas ad praxim deducere bis, vel ter in anno, eo modo, quo aliqui dicunt, quod omittere ter, vel quater Sacrum die festo, vel officium, aut jejunium unius anni spatium, etiam omni necessitate seclusâ, non sit mortale, quia eorum omisio comparata cum anno, est materia parva.

Dixi d. 1. quod dupliciter potest quis disputare de aliquâ re, vel propugnationis vel impugnationis causâ: disputare propugnationis causâ de re, cujus propugnatio est verita, est disputare eo animo, & tali rationum pondere insoluto, ut propositio damnata ostendatur immerito damnata: disputare impugnationis causâ, est disputare eo animo, ut ex solutione rationum, quæ in favorem damnatæ adductæ sunt, magis eluceat falsitas, & scandalum damnatæ. Disputare impugnationis causâ, non tantum non vetatur à Papâ, quin laudatur, non minus, quam Ecclesia Catholica laudat SS. Patrum, & Theologorum lucubrationes, quibus impudentes Hæreticorum impetus, & errores à Fidelium mentibus eliminantur. Disputare propugnationis causâ prohibetur merito à Papâ, non minus, quam ab Ecclesiâ veteretur disputatio propugnans Hæreticorum insanias. Videat igitur disputans de damnatis, quo animo disputet; si propugnationis causâ, incurrat in excommunicationem; impugnationis causâ, laudem merebitur: hoc certum, quod arguens in favorem damnatarum, ut ex responsis infirmantibus rationes faventes damnatis robustius impugnet damnatas, hic non propugnat, sed impugnat damnatas: eo modo, quo qui pulverem pyrium admovet mœnibus civitatis, ut in auras abeant, non propugnat, impugnat civitatem.

Similiter dupliciter potest aliquis reducere ad praxim aliquam ex damnatis, seu exequi objectû damnatarum: primò practicando aliquam damnatam, iudicans esse licitum

Lumb.
Torrec.
Filg.
Hozes.

N. 21.

citum objectum damnatum, ut illicitum; & hoc est propriè reducere ad praxim opinionem damnatam, nam exequitur objectum dissentiens interius doctrinæ Decreti damnantis, putando licitum, & non scandalosum, quod damnatur ut illicitum, & scandalosum. Secundo practicando aliquam damnatam, consentiens doctrinæ Decreti, seu putans illicitum, & scandalosum objectum, quod exequitur. Qui primo modo reducit ad praxim, peccabit *semper mortaliter*; qui secundo modo, peccabit nunc leviter, nunc graviter, prout objectum damnatum est materia peccati mortalis, aut venialis. Hinc, ut primo, & secundo dubio satisfaciam,

N. Dico, quod omnis dissentiens doctrinæ
23. Decreti, (sive in materiâ levi, sive in materiâ gravi) peccabit semper mortaliter: omnis autem consentiens doctrinæ Decreti, etiam exequens objectum propositionis damnatæ, si sit in materiâ gravi, peccabit graviter; si in levi, leviter. Ita P. Card. tom. 4. *dis. 1. cap. 15.* Lumb. *l.c.* Torrec. *diff. 5.* Diez de Prado 1. p. §. 4. & alij.

N. Prima pars probatur: quia dissentiri Papæ
24. loquenti ex Cathedra, etiam circa materiam levem, fieri non potest absque eo, quod iudicetur Papam errare in definitione ex Cathedra circa materiam morum, etiam levem, & sine summâ contra Papam ex Cathedra loquentem, & præipientem mentis inobedientiâ: sed hoc iudicium est contra omnem rationem, & est injuriosum Scripturæ, Concilij, PP. & TT. qui unanimiter docent quamlibet Papæ circa morum sententiam esse certam; (immò juxta me est de fide, adeoque talis dissensus contra iudicium Papæ erit contra fidem) similiter ea inobedientia mentis non potest non esse gravis: ergo omnis talis dissensus est juxta omnes mortale, & omnis talis inobedientia erit mortale. Hinc certum est longè gravius peccatum, ait P. de la Fuente *qm. 20. n. 147.* qui negaret veritatem censurarum, quam qui ipsas doceret.

N. Secunda, & tertia pars probatur: quia
25. violans præceptum in materiâ gravi peccat graviter, in levi, leviter: ergo, cum objectum damnatarum in aliquibus sit grave, in alijs sit leve, exequens tale objectum (dummodo interius consentiat doctrinæ Pontificis, & putet esse illicitum, & scandalosum, sive leviter, sive graviter, prout est materia damnata) peccabit, vel leviter, si materia sit levis; vel graviter, si gravis.

N. Confirmo simul, & explico totam conclu-
26. sionem. Qui diceret Papam errasse definiendo, quod leve mendacium sit peccatum veniale, peccaret mortaliter; iudicaret enim

Tom. I.

contra omnem rationem, Scripturam, PP. & TT. Papam in morum definitione errasse: similiter, qui leve mendacium proferret iudicans contra Papæ definitionem, quod leve mendacium non sit peccatum veniale, peccaret mortaliter, propter eandem rationem: qui autem mentiretur leviter, iudicans tamen juxta Papæ definitionem, quod leve mendacium sit peccatum veniale, peccaret tantum leviter: ergo idem in nostro casu, qui diceret Papam errasse in definiendo, quod *esus, & potus usque ad satietatem*, seclusa mentis perturbatione, sit peccatum veniale, peccaret mortaliter, & incurreret in excommunicationem, si dictum iudicium prodiret in actum externum, propter dictam rationem, quod contra Scripturam, PP. & TT. tribueret errorem Papæ definienti ex Cathedra; similiter, qui uteretur amphibologiâ in materiâ levi, iudicans contra definitionem Papæ, non esse leviter illicitam, peccaret ratione talis iudicij mortaliter ob dictam rationem; qui autem uteretur amphibologiâ in materiâ levi, iudicans esse leviter illicitam, peccaret tantum venialiter. Scio Hebas *pag. 3.* dicere, quod non damnatur culpæ mortalis, qui aliquam damnatam deducit ad praxim, sed quod simul velit eorum Decretorum auctoritatem contemnere. Sed nullo modo placet; ut enim peccetur mortaliter contra definitionem Papæ ex Cathedra, ejusque præceptum, necesse non est, ut eorum Decretorum auctoritas contemnatur, sed satis est, ut iudicet objectum damnatum esse licitum, & ut præceptum grave violet.

Hinc infero, quod qui contradiceret De-
N. creto Papæ ut declaratorio, ita ut signatè
27. assereret opiniones damnatas non esse scandalosas, esset juxta me hæreticus, quia juxta me est de fide esse scandalosas. Similiter, qui diceret Papam non habere auctoritatem obligandi omnes in conscientiâ, esset etiam juxta me hæreticus, quia est de fide traditam Petro, & Successoribus potestatem legislativam; juxta alios autem citatos à P. de la Fuente *dis. 1. qm. 20.* qui ea diceret, esset temerarius, & in fide suspectus, est enim error in fide, dicere Papam non habere auctoritatem præcipiendi, nec infallibilitatem in doctrinâ morum; neutrum enim negari potest, nisi negetur propositio, quasi certa de fide: ergo esset in fide suspectus. Qui autem exercite operaretur contra talem declarationem, & juxta damnatas, peccaret, tum peccato inobedientiæ contra præceptum Papæ graviter prohibentis usum talis opinionis creditum scienter ut non scandalosum; tum

G iij

peccato

peccato ejus speciei, ad quam spectat ille actus, quem opinio damnata licitum dicitur, ut P. de la Fuente *qu. 20. n. 147.* quia actus elicitus ex opinione improbabilis, & damnata cognita ut tali, non excusat à peccato, immò est peccatum: ergo ejus ad satietatem positus sub opinione damnata dicitur, *esse licitum*, non excusabit à peccato contra temperantiam, contra quam est opinio damnata, ex qua comedens operatur.

N. 28. Præter præceptum prohibens docere, &c. & excommunicationem intimatam docentibus, &c. & præter præceptum, sine excommunicatione, prohibens usum, seu praxim damnatarum, appositum Innocentius XI. in suo Decreto aliud præceptum; ait enim, *Idem SS. in virtute S. Obedientie præcipit eis, (nempe quibuslibet) ut tam in libris imprimendis, ac manuscriptis, quam in thesibus, disputationibus, ac prædicationibus, caveant ab omni censurâ, & notâ, nec non a quibuscumque convitijs contra eas propositiones, quæ adhuc inter Catholicos hinc inde controvertuntur, donec a S. Sede recognita super eisdem propositionibus judicium proferatur.* Hæc Innocentius. In cuius verbis patet primò, quibus prohibeat, nempe omnibus, & quidem sub gravi, nam in virtute S. Obedientie prohibet. Secundò patet, quid prohibeat, nempe ne censurent, notent, convitiuntur aliquam propositionem, sive in libris, sive in manuscriptis, sive thesibus, disputationibus, prædicationibus adhuc inter Catholicos controversam. Hoc posito, oritur mihi primus scrupulus, an qui aliquam opinionem adhuc controversam censuraret ut improbabilem, contraveniret huic præcepto; nam improbabilitas, ut dixi *d. 2. sect. 3. §. 4. ad 7.* non videtur censura Theologica, cum convenire possit etiam opinioni purè Philosophicæ, aut Astronomicæ; sicut ergo, dum Pontifex prohibet, ne censurentur opiniones inter Catholicos controversæ, intelligitur de opinionibus spectantibus ad materiam fidei, & morum, non autem circa materiam Philosophicâ, & Astronomicam, cum constans sit inter Philosophos, & T. T. quòd Papæ, & Concilia ab his semper præscindant, ut patet ex Martino V. qui noluit approbare censuram, quam Patres Concilij Constantiensis tulerant contra continuum compositum ex puris indivisibilibus, ut legi potest in P. Ripalda *tom. 3. d. 1. n. 40. & n. 56.* consequenter dici poterit Innocentium prohibere tantum, ne opiniones adhuc inter Catholicos controversæ censurerentur censura Theologica: sed *improbabilis* non est censura Theologica: ergo, &c.

N. 30. Respondeo primò, sive *improbabilis* sit

censura Theologica, sive non, Pontifex non tantum præcipit, ne censuret, sed ne *notetur*; ait enim, *caveant ab omni censurâ, & notâ*: sed tò *improbabilis*, est saltem nota: ergo ab hac omnes abstinere debent. Secundo, non video cur *improbabilis*, si applicetur materiæ Theologicæ, non possit esse censura Theologica, non minùs ac tò *falsa*, est censura Theologica, si applicetur materiæ Theologicæ. Moneo tamen, quòd longè minus est dicere, hæc opinio mihi videtur improbabilis, & falsa, aut contra fidem, ac dicere, hæc opinio est absolutè talis; qui enim primo modo loquitur, modèstè loquitur imitans modèstissimi S. Thomæ exemplum, & significat, quòd quantum ex vi rationum sibi apparet, ea opinio videtur improbabilis; qui secundo modo loquitur, exprimit potius qualitatè propositionis, quàm qualitatè sui iudicii de qualitate propositionis. Primus modus, si cum debità moderatione fiat, est licitus, & usurpatus passim à Theologis, quoties dubitatur, an hoc, vel illud sit de fide; qui enim affirmat, videri sibi esse de fide, eo ipso affirmat contradictoriam videri sibi contra fidem. Secundus prohibetur; quare Papa præcipuè vetat facilitatem censurandi, quæ cò magis aliena esse debet à T. T. quò doctiores sunt.

Secundus scrupulus est, an Papa prohibeat censurare, aut notare *omnes* opiniones adhuc inter Theologos controversas; cum enim aliquæ sint tales, ut ambæ inter se oppositæ censeantur etiam ab Adversarijs probabiles; aliquæ autem sint, quas licet aliquis Doctor vocet probabiles, attamen ferè omnes putent improbables; videtur mens Papæ quoad hoc dubia. Respondeo cum Diez de Prado *p. 2. §. 3. n. 6.* quòd mens Papæ videtur esse, ne opiniones illæ, quæ magno rationum, & Authorum pòdere hinc inde nituntur, censurentur; non autem, ne censureretur illa, quam aliquis singularis Doctor Catholicus, præcipuè si eam obiter tradat, probabilem vocat, immò aliquando censuranda erit: lex enim naturalis dicitur tollendum infirmis omne scandalum: ergo ne incautè periclitentur indocti legentes talem opinionem singularem, & valde laxam, esse probabilem, præsertim si liber vulgari idiomate scriptus sit, (quod utinam non permitteretur; si enim Theologi ipsi sepe vix penetrant mentem Doctorum, quos legunt, quid facient indocti, & inasueti formalitatibus, & terminis moralibus, & qui ne quidem à longè ullam scientiam salutaverunt, expiscantes doctrinam, quam passio dicitur sanam, quia ei conformem?) & ideo scitè Caram.

Caram. in Theologiâ Mor. Fund. n. 1709. apud Cardenas tom. 1. tr. 5. d. 45. n. 26. dixit: Sumus miseri Authores Scholastici, qui formalitates distinguimus, & subdistinguiamus, si nostri libri à lectoribus Metaphysicæ imperitis legantur. Hæc Caram. Ergo ne insciji incautè periclitentur, necessarium sæpe erit talem opinionem singularem notare saltem ut improbabilem. Hoc ipsum indicare videtur Alexander VII. dam-nans hanc n. 27. Si liber sit alicujus moderni, debet opinio censeri probabilis, dum non constet rejectam à S. Sede, ut impro-babilem; (de quâ lege M. de Prado in Theol. Mor. cap. 1. qu. 2. n. 20.) cujus contradic-toria est vera, quod sæpe non debet censeri probabilis, etsi nondum sit à S. Sede rejecta, ut improbabilis. Porro notandum est, quod utraque contradictoria sæpe potest esse com-munis, quia, ut ait P. Henao tom. 3. de Sacrif. Missæ d. 30. n. 212. juxta usitatissimum lo-quendi modum, omnis opinio, quæ plures pro se Authores habet, dicitur communis, ut etiam notavit P. Isquierdo in Pharo d. 6. qu. 3. n. 31. etsi plures pro se numeret op-polita; & ideo vox communis advertatur vo-ci, singularis, non voci communior. Rectissi-mè autem monet Pontifex, ne aliorum opi-niones inter T. T. controversæ censuerentur, nam esse facilem in censuras, inscitia argu-mentum est; esse difficilem, sapientiæ sig-num est. Et ideo Doctores quò sapientiores, eo modestiores sunt, ut supra dixi; quibus addo Ocham. Nominalium Principem, tra-ctantem de Sacramento Altaris cap. 36. scriben-tem: Unde est aliquorum modernorum de-testanda presumptio, qui se supra se extollè-tes, cupientes soli vocari Rabbi, omnem opi-nionem à suis dogmatibus dissentientem, agitati invidia damnantes, quia per ratio-nem nequeunt improbare, tamquam pericu-losam, & hæreticam caninis latratibus lace-rant incessanter. Hæc Ocham. Addo etiam insigne magni Theologi è Dominicanorum Familiâ documentum; ita enim scribit M. Bannez p. 1. qu. 1. art. 8. pag. 126. Quando sunt duæ opiniones inter se pugnantes, qua-rum quælibet rationibus nititur probabili-bus, & argumenta Adversariorum solvit, habetque defensores viros doctos, non est, cur huic, aut illi parti pertinaciter quis ad-hæreat propter aliquorum auctoritatem; sed ponderandæ sunt rationes, & secundum vi-res earum, huic aut illi parti adhibenda est fides: nec interest, quod plures in unam par-tem inclinent, si pauci graves, & docti op-positum sentiant; non enim numero hæc ju-dicanda sunt, sed pondere. Unde meritò re-

prehendendi sunt aliqui Theologi, qui opi-nionibus proprijs, vel etiam aliorum nimis adhærentes, itatim contraria dogmata præ-cipiti quâdam sententiâ absque sufficienti-bus rationibus damnant; atque omnia, quæ eorum judicio non consonant, gravioribus censuris inurunt, idque tanta facilitate, ut meritò irrideantur. Hæc M. Bannez, qui 2. 2. qu. 60. art. 6. dub. 2. hoc ipsum facto pro-bavit; loco enim antea citato apertè fatetur, opinionem quamdam sibi verosimiliorem videri, licet dixerit stare D. Thom. & totam Theologorum Scholam pro oppositâ. Non igitur omnis opinio, etsi singularis, si à viro valdè docto, & maturo, & eâ in materiâ versato tradatur, censuranda est, quantò mi-nus, si communis sit.

Tertius scrupulus est, an quodcumque N. etiam leve convitium, aut nota in thesibus, disputationibus, manuscriptis, &c. in propo-sitiones inter Catholicos controversas effun-datur, sit mortale? Videtur enim, quod sit mortale; nam Papa expressè præcipit in vir-tute S. Obedientiæ, ut caveant ab omni cen-surâ, & notâ, nec non à quibuscumque con-vitijs. Respondeo ex sanctissimo Pontificis sine ejus mentem patere, nam antequam veniat ad præceptum, suum finem exprimit, ait enim: Tandem, ut ab injurijs contentioni-bus Doctores, seu Scholastici, aut alij quicum-que in posterum se abstineant, & ut paci, & cha-ritati consulatur, idem Sanctissimus, &c. Cum ergo finis præcepti Pontificij sit charitas, se-quitur, quod omne, quod graviter lædit cha-ritatem, prohibet sub gravi; quod leviter, sub levi. Cavendum tamen est, ne disputa-tionis fervor, aut mens passione præoccupata putet leve, quod grave est; & negari non potest minus requiri, ut graviter violetur præceptum Pontificium, & charitatis, in libris, quàm in privato colloquio; minus in solemni disputatione, prædicatione, aut thesi, quàm in minus solemni, & in manuscrip-tis. Hoc mihi certissimum est, quod facilitas in censurando difficultatem in ratiocinando pro-dit, & valdè infirmi ingenij indicium est, pugnare convitijs more fornicarum.

Quartus est, an ex eo quod Papa dicat, ca-veant ne convitientur opiniones adhuc inter Ca-tholicos controversas, donec à S. Sede judicen-tur, possit quilibet tuto amplecti quamlibet opinionem, ut probabilem? Respondeo, quod si sit probabilis, seu solido nixa funda-mento, hoc licitum esse: moneo tamen, ex eo quod opinio aliqua non sit à S. Sede veti-ta, non potest inferri, quod sit probabilis, ut paulò antè dixi ex 27. damnatâ ab Alexan-dro VII. potest enim à S. Sede non esse vetita,

v etita, & esse omnino improbabilis: quare mihi non probantur ea omnia, quæ quoad
 Torrec. hoc scribit Torrec. *diff. 5. a. n. 30.* & ideo maturè dixit Innocentius de opinionibus hinc inde inter Catholicos controversis; tō enim *hinc inde*, significat opinionem gravi ratione, & Doctorum numero munitam, non autem opinionem, quæ à ferè omnibus censetur improbabilis, licet aliquis eam probabilem putet; eo enim ipso quod sit singularis, non est *hinc inde* controversa, sed ferè non controversa. Sed de hoc toto *tract. 3.*

N. Ex his infero 1. quod cum omnis propositio, ex quâ evidenter sequitur damnata, sit certò falsa, poterit ut talis censurari, cum modò non sit ampliùs controversa. Secundò infero, quod cum non omne consequens illatum ex damnatâ sit falsum, sed aliquando verum, hinc non potest censurari. Tertiò
 P. Rip. infero cum P. Ripalda *tom. 3. d. 1. n. 32.* quod censurans opiniones controversas, peccat tantum contra obedientiam, non contra fidem.

S E C T I O III.

An in casu extrema necessitatis liceat aliquam ex damnatis ad praxim deducere?

§. I.

Sententia affirmantis fundamenta.

S U M M A R I U M.

DD. affirmantes, n. 38.

Rationes, n. 39. ad 41.

Decretum Clem. VIII. de absolvendo absenti, an ea absolutio foret invalida? n. 40.

Pij V. Decretum de Monialium egressu, n. 41.

N. 38. **M**ovet hoc dubium, & affirmat Torrec. *diff. 5. a. n. 23.* qui citat Lumb. in explicatione *prima* damnatæ *n. 1683. pagin. 1068.* Filgu. in Lucernâ, in explic. *prime* damnatæ *conclus. 3.* Hozes in explicatione *1. n. 3.* & potuisset eodem modo citare P. Card. 10. 4. *dis. 2. n. 5.* Diez de Prado in explic. *1. n. 5.* Corella in explic. *1. n. 6.* sed quò sensu verum sit eos Autores stare pro affirmativa parte, patebit ex dicendis.

N. 39. Probat Torrec. primò: quia in casu extremæ necessitatis, non præsentem materiâ certâ Baptismi, potest, immò debet quis uti materiâ dubiâ præsentem. Secundò, quia videtur alienum à pietate Ecclesiæ, quod velit prohibere praxim aliquarum ex damnatis urgente gravi necessitate, si vita periclitetur, si grave damnum imminet, &c. Tertiò, hoc idem locum habet in alijs legibus, quæ licet generaliter ferantur, attamen casus necessi-

tatis urgentis exclusi intelliguntur, ut notat Filgu. *l. c.* & in explic. *tertia.* Addit ex Lumb. *tom. 1. n. 462. pag. 450.* quod si propositio non prohibeatur ut falsa, sed tantum ejus praxis, licita erit praxis in omni eo casu, in quo DD. citati à Dianâ in *Summâ* verbo, *Diana. Lex*, docent legem non obligare, ex. gr. quando fundatur in solâ præsumptione, quâdo totalis finis legis cessat, & in casu impotentia, & alijs. Monet tamen ibi Lumb. ne peccetur ex ignorantia crassa, hæc enim ante Deum non excusat. Deinde idem Torrec. citat iterum Lumb. *tom. 3. pag. 1060.* limitantem dictam generalem doctrinam, & dicentem, quod nullus, neque ex eo quod in se cesset periculum, neque ex eo quod in ipso cesset finis legis, poterit aliquam ex damnatis deducere ad praxim abique mortali; quia Papa vetat, ne quis in cautâ propriâ sit iudex sui ipsius, ex. gr. an cesset periculum; & quia in nullo cessat totalis finis legis, qui est, ut Christiani uniformiter operentur, & obedientiam exerceant; & ideo Pontifex, ut has tergiversationes obruncet, præcipit in virtute S. Obedientia. Demum Torrec. duo monet; primum est, hanc ultimam Lumb. doctrinam non obitare, quod liceat in casu extremæ necessitatis aliquam deducere ad praxim. Secundum est, quod ex sententiâ de licitâ praxi alicujus ex damnatis urgente gravi propriâ, vel proximi necessitate, non est extendenda ad omnes damnatas; ex. gr. numquam licet, etiamsi periculum vitæ imminet, aut alia gravis necessitas urgeat, uti restrictione purè mentali, & Sacramento- rum simulatione. Ad quales autem dicta doctrina extendi possit, nihil dicit. Hæc Torrec. Hispanè, ego Latine. Confirmari po-
 N. test ex sententiâ ijs omnibus, quæ doctissi-
 40. mus in paucis P. Moya *tom. 1. tr. 3. qu. 6. per* P. Moy.
totam adducit, & rejicit in favorem aliquo-
 rum putantium, (cum quibus novissime
 sentire videtur Joan. Pontius *d. 46. qu. 2. con-* Joan.
clus. 2. n. 9. sed immeritò) quod cum abso- Pont.
 lutio inter absentes non sit à Clemente VIII. declarata invalida, sed tantum illicita, consequenter in casu extremæ necessitatis poterit Confessarius sciens dolorem poenitentis impertiri eidem poenitenti, etsi absenti, absolutionem. Primò; quia plerique T. T. supponunt, quod si talis absolutio non est invalida, erit licita pro casu extremæ necessitatis, & ideo, ut negent eam pro omni casu licitam, dicunt esse invalidam. Secundò; quia Decretum Clementis, esto utatur verbis universalibus, *ne umquam tamquam probabilis defendatur*, neque ad praxim quovis modo deducatur, non includit casum extremæ necessitatis:

N. 41. cessitatis: eo modo, quo Decretum Pij V. prohibens Monialibus egressum præterquā in casu magni incendij, vel gravis infirmitatis, ex gr. lepre, exponitur per verba universalis prohibentia, *sub quovis alio pretextu, & occasione egressum*; & tamen P. Azor, & Navarrus apud P. Moyam n. 16. concedunt Monialibus egressum in casu extremæ necessitatis; & ratio est; quia leges humane non tam pressè obligant, ut mortis periculum subire cogamur; & ideo plura in extrema necessitate licent, quæ alias non licerent: ergo idem in casu nostro. Similiter confirmari potest ex eo, quia Decretum Innocentij XI. dicit, statuit, ac decrevit *pro nunc* sequentes propositiones damnare; & Decretum Alexandri VII. utitur particulâ *interea*, quæ æquivaleret ac *interim*, vel *pro nunc*, aut *rebus sic stantibus*, ut notant Jurisperiti apud P. de la Fuente *disp. 1. qu. 5.* ergo lex Pontificia eas damnans subjacet mutationi, seu non est perpetua, hoc enim significat *tò pro nunc*.

S. II.

Amplector negantem.

SUMMARIUM.

Verba Innocentij attentè consideranda, n. 42.
Quid ex illis constet? ibid.
Præsens questio est valde affinis illi, an Deus in septem ultimis Decalogi præceptis dispensare possit? n. 43.
DD. tuentes posse, n. 44.
DD. communiter hoc negant, quod directè, sed indirectè tantum, ibid.
Dispensatio directâ, & indirectâ, quid? n. 45.
Applico hoc nostræ questioni, n. 46.
Recta ratio est uxor adolescentie ex S. Hier. ib.
Objecta Decreti, alia sunt pro omni casu, alia non nisi ut sub tali circumstantiâ scandalosa, n. 47.
Solve argumenta, quod Deus in naturæ lege dispensavit, n. 49.
Numquam licet praxis scandalosa retentâ scandalis circumstantiâ, licet dimissâ, n. 50. 51.
Rationes n. 52. ad 58.
Paritas ex alijs legibus Pontificijs inutiles, n. 53.
A nullo Decreto Pontificio legislativo simul, & declarativo fieri potest exemptio: potest a puro legislativo. Cur? Ibid.
Nulla damnata assignari potest, quæ urgente necessitate sit practicabilis. Inductio, n. 56. 57.
Nullus Doctor stat pro opposita, n. 58.
Non est contra pietatem Ecclesiæ, ut numquam licet ex objecto illicitum, n. 59. 60.
Discrepan inter leges Pontificias vetantes indifferens, & Decreta declarativa, n. 61.
Fini prohibitionis numquam cessare potest, n. 62.

DD. tuentes cessare legem, cessante ejus sine in particulari, ibid.

Decretum Clementis VIII. circa absentis absolutionem, n. 63.

Ly tunc, & interea, an legem declarativam Papa velit non esse æternam, n. 64.

ANtequam, quod sentio, exponam, N. præmitto primò verba Decreti Innocentij attentè consideranda; ait enim in proœmio: *SS. D. N. re maturè consideratâ, statuit, ac decrevit, sequentes propositiones, & unamquamque ipsarum, sicut jacent, ut minimum tamquam scandalosas, & in praxi perniciosas, esse damnandas, & prohibendas, sicut eas damnat ac prohibet.* In fine autem loquens de praxi, ait: *Prohibet omnibus... ne prædictas opiniones, aut aliquam ipsarum ad praxim deducant.* Ex his verbis constat primò, hoc Decretum non esse purè legislativum, sed prius est declarativum, deinde prohibitivum. Secundo constat opiniones non esse scandalosas, quia prohibitas, immò fuisse prohibitas, quia scandalosas; nam prius declarat esse scandalosas, dein eas prohibet. Tertiò constat damnare, & prohibere tamquam scandalosas, *sicut jacent*, quare si aliter sumantur, ac jacent, & tali modo, sive per detractiōnem, sive per additionem mutantur, ut non retineant rationem scandali, eò ipso sicut tunc non sunt amplius propositiones, quæ fuerunt damnatæ, sed sunt diversæ, & aliæ non damnatæ, ita qui eas practicat, non practicat damnatas, sed diversas à damnatis, in quo, ni fallor, æquivocatus est Torrecilla. Quarto constat, eò ipso quod Decretum est prohibitivum, eò ipso exponitur per negationem; negatio autem est malignantis naturæ, & negat universaliter omnia, quibus præponitur. Quintò constat Decretum damnare, & prohibere non tantum omnes collectivè sumptas, sed etiam quamlibet ipsarum singularim sumptam; & non tantum prohibere praxim omnium, sed singularum. Sextò constat Decretum, tum quâ legislativum, tum quâ prohibitivum, uti verbis universalibus negativis, nullâ adjectâ exceptione.

Præmitto secundò, quæstionem hanc, an N. in casu extremæ necessitatis propriæ, aut alienæ liceat practicare aliquam ex damnatis, ut scandalosis, esse valde affinem illi, quæ à Theologis 1. 2. ubi de *Legibus*, agitur, an Deus, vel homo dispensare possit in jure naturæ, in septem præceptis secundæ Tabulæ, seu quæ ordinantur ad proximum; nam in tribus primæ Tabulæ, quæ respiciunt Deum, non posse Deum dispensare, est certum

Ocha. certum Theologis contra Ochamum in 2.
 Gerfon. qu. 19. Gerfonem, & alios paucos, quos ci-
 P. Suar. tat P. Suar. d. 2. de Legibus cap. 15. n. 3. Dixi,
 esse valde affinem; sicut enim, si Deus dis-
 pensare potest, actus jure naturæ vetitus erit
 licitus, ex. gr. furtum, homicidium, fornicatio;
 ita si extrema necessitas est causa iustifi-
 ciens practicandi declaratam, & damnatam,
 ut scandalosam, licita erit praxis opinionis
 intrinsecè scandalosæ. Ut autem Theologi
 communissimè (contra Scotum in 3. dist. 37.
 N. qu. unicā. n. 6. asserentem duo prima præcep-
 44. ta primæ Tabulæ esse à Deo indispensabilia;
 esse autem dispensabilia quoad alia secundæ
 Tabulæ, excepto illo, *Non falsum testimo-
 nium dices*: & contra D. Bonav. in 1. dist.
 D. Bo- 47. Navarrum, Canum, quos citat, & se-
 navent. quitur P. Sanchez lib. 4. Moral. cap. 37. n. 5.
 Navarr. & lib. 8. de Matrim. d. 6. n. 5. & suo Scoto
 M. Can. adhæsit Herinx tom. 2. d. 1. de Legibus qu. 6.
 P. Säch. & multo magis Pontius d. 25. qu. 3.) negant,
 Herinx. Deum, aut hominem posse dispensare dire-
 Pontius. ctè in jure naturæ: ita S. Th. 1. 2. qu. 100.
 S. Tho. art. 8. & alij sine numero, quos citat, & se-
 quitur P. Guallinus lib. 3. cap. 3. qu. 3. in-
 P. Gib. ter quos melius præ cæteris P. Molina, P.
 P. Mol. Valencia, P. Suar. lib. 2. de Legib. cap. 15.
 P. Val. P. Salas d. 5. de Legib. sect. 9. M. Mart. de
 P. Suar. Prado in Theol. Mor. cap. 3. de Leg. qu. 2.
 P. Salas. §. 4. Domin. Soto in 4. dist. 33. qu. 2. pag.
 Mart. de P. ad mibi 219. Maius in Theol. Mor. d. 2. qu.
 P. ad 2. art. 2. distinguunt cum P. Valencia 1. 2.
 M. Sot. d. 7. qu. 4. pun. 6. P. Sanchez lib. 8. de Ma-
 Mastr. trim. disp. 1. n. 2. distinguunt, inquam, du-
 P. Sanc. plicem dispensationem, aliam directam, &
 propriam talem, aliam indirectam, & impro-
 priam talem. Propria est relaxatio ab obliga-
 tione legis; immutata omni penitus circum-
 N. stantia, sub quâ lex obligabat. Impropria est,
 45. quando removetur aliqua conditio, sub quâ
 obligabat, & quâ remota non obligat: ex. gr.
 si libereris à lege jejuniij stante omni circū-
 stantia ætatis, sanitatis, & absentia impedi-
 menti gravis, sub quibus lex jejuniij obligat,
 est dispensatio propria: si libereris, quia in-
 firmus, vel carens ætate, & non stantibus
 iisdem circumstantiis, est dispensatio impro-
 N. pria. Ita dico accidere in nostro casu: si quis
 46. damnatam, ut scandalosam, præticet, stan-
 te omni circumstantia, sub quâ est scanda-
 losa, practicabit propriè damnatam: si præ-
 ticet damnatam, addito, vel dempto ali-
 quo, quo addito, aut dempto, non manet
 scandalosa, practicabit impropiè damna-
 tam; eo enim ipso quod cessat esse scanda-
 losa, non est damnata. Sicut enim inter obje-
 D. Hier. cta, seu materiam, quam respicit lex natu-
 S. Bona. ræ, quæ à S. Hieron. apud D. Bonav. in 2.

Sent. dist. 3. art. 2. qu. 1. n. 1. bellè vocatur uxor
 adolescentie juxta dictum Malachia 2. *Custodi-
 te spiritum vestrum, & uxorem adolescentie*
 vestre: alia sunt, quæ quacumque circum-
 stantia addita, vel dempta, manent semper
 illicita, & lex naturæ respicit absolute hæc
 objecta, prohibendo illa pro omni circum-
 stantia; tale ex. gr. est mendacium: alia sunt
 objecta, quæ lex naturæ respicit non abso-
 lute, sed ut affecta tali circumstantia; nam
 præcè ut affecta tali circumstantia sunt ju-
 re naturæ prohibita, & hæc sunt tantum il-
 licita, & vetita stante tali circumstantia, qua-
 le ex. gr. est furtum, quod vetatur tantum
 quousque non transferatur in te, sive à Deo,
 sive ab homine, jus in talem rem; homici-
 dium, quod vetatur tantum, si fiat propria
 autoritate, & secluso moderamine incul-
 patæ tutelæ. Ita dico ego, quod inter obje-
 cta, quæ respicit Pontificum Decretum, ali-
 qua sunt absolute, & pro omni circumstan-
 tia scandalosa, talis ex. gr. est pura restri-
 ctio, est enim mendacium æquivalenter fal-
 tem; aliqua sunt scandalosa tantum, ut affe-
 cta tali circumstantia, quâ præcisa, sicut
 non manent scandalosa, ita nec manent dam-
 nata, nec declarata scandalosa; talis ex. gr.
 est usurpatio famuli in necessitate extrema;
 tunc enim non est furtum; vel ministratio
 Sacramenti sub probabili opinione. Demum,
 N. sicut Theologi communissimè negantes
 48. Deum dispensare posse, ne quidem in præ-
 ceptis secundæ Tabulæ, quæ sunt etiam de
 jure naturæ, respondent paucis ita arguenti-
 bus, nempe, Deus dispensavit in tertio,
 abrogando post Christum D. sanctificatio-
 nem Sabbati; in quinto, præcipiendo Abra-
 hamo occisionem filij; in sexto, tum in for-
 nicatione præcipiendo Oleg, ut accederet
 ad mulierem fornicariam; tum in polyga-
 mia, permittendo Israelitis multitudinem
 uxorum; in septimo, præcipiendo Israelitis,
 ut tollerent vasa propria Ægyptiorum: ad
 hæc, inquam, & similia respondent, Deum
 non dispensasse propriè in lege naturæ, quasi
 permisit, ut stante omni circumstantia, sub
 quâ tale objectum erat jure naturæ vetitum,
 permisit, inquam, oppositum; sed tan-
 tum dispensavit impropiè, quatenus addi-
 dit, aut abstulit circumstantiam ab objecto,
 quâ addita, vel ablata, non est amplius jure
 naturæ vetitum, atque adeo dicunt in nullo
 casu, stante omni circumstantia, sub quâ ob-
 jectum est jure naturæ vetitum, fuisse licitum,
 sed tantum fuisse licitum, sublatâ, aut addi-
 tâ aliqua, quâ addita vel sublatâ, non est ju-
 re naturæ vetitum: ex. gr. quando Deus
 præcepit Abraham, ut filium immolaret, non
 id jussit

id iussit tamquam legislator dispensans super homicidium, sed tamquam Dominus vitæ, & mortis humanæ, tradens Patri Isaac occidendum, sicut quis tradere potest suum pecus, ut optime dicit Soto *l.e.* & antequam precipere Osee fornicationem, transtulit in Oseam jus ad talem mulierem, quo jure in Oseam translato fornicatio non est jure naturæ vetita; nam est tantum Osee jure naturæ vetita, non translato ad corpus talis mulieris in Oseam jure. Similiter polygamia est tantum jure naturæ vetita, remota necessitate generis humani, non autem stante multiplicationis necessitate. Rursus furtum erat jure naturæ vetitum Israelitis, dato, quod non haberent jus in vasa Aegyptiorum, non autem transferente Deo in Israelitas jus in eadem vasa, & consequenter numquam verum est, licitam esse in nullo casu actionem jure naturæ vetitam, stante omni circumstantia, sub quâ est vetita, sed est licita tantum, sublata, aut addita aliquâ, quâ addita, aut sublata, non est jure naturæ vetita. Ita dico ego, quod stante omni circumstantia, sub quâ opinio damnata, ut scandalosa, manet scandalosa, pro nullo casu est licita ejus praxis; addita autem, vel sublata aliquâ, quâ addita, aut sublata, non manet scandalosa, licet ejus praxis: attamen non ideo inferatur, licitum esse praticare scandalosam, sed tantum inferatur, licitum esse praticare opinionem, quæ antea erat, nunc autem non est, ob aliquam circumstantiam additam, aut deceptam, amplius scandalosa: ex gr. qui praticat, ut licitam, ministrationem Sacramenti juxta opinionem probabilem de valore materiæ, tutiore non presente, ut accidit in casu necessitatis, non praticat scandalosam, immò praticat non scandalosam, nam damnata, ut scandalosa, non est hæc, *Non est illicita consecratio Sacramenti secundum opinionem probabilem, non presente tutiori; sed hæc, Non est illicita consecratio Sacramenti secundum opinionem probabilem, relicta tutiori.* Nisi igitur Torrec. & si quis alius ei adhereret, (solus enim quantum vidi de hoc dubitavit) probet licitam esse in casu extremæ necessitatis propriæ, aut alienæ praxim alicujus ex declaratis, & damnatis, ut scandalosis, *sumptis, ut jacet*, seu nullatenus damnatâ mutata, & retenta, stante etiam eâ extremâ necessitate, ratione scandali, ob quam est damnata, nihil probabit; quod enim amissa ratione scandali, & sumpta *aliter ac jacet*, aliqua ex damnatis praticari possit, hoc non erit praticare damnatam, nec scandalosam; immo erit praticare non damnatam, & non scandalosam; quod quidem non tantum li-

cet in extremâ necessitate, sed etiam eâ scclusâ, immò aliquando tenebimur ad praxim. His positis,

Dico, in nullo omnino casu, qualicumque & quantumcumque gravissimæ necessitatis, licitam esse praxim ullius opinionis definite à Pontifice ex Cathedra, & ab eodem damnatæ, *tamquam scandalosæ, sumptæ ut jacet.* Ita P. Card. tom. 4. *dis. 4. cap. 7.*

Probatur primò: Omnis damnata à Papâ, N. ut scandalosa, sumpta, ut jacet, est definita scandalosa ex objecto, ut supra docui, nam declaratur ad minimum tamquam scandalosa, & in praxi perniciofa; ita enim loquuntur uterque Alexander, & Innocentius: sed nullum definitum per infallibile judicium Pontificis, ut ex objecto sumptum, ut jacet, illicitum, potest, ut jacet, non esse scandalosum; si autem non potest non esse scandalosum, non potest non esse illicitum; & si non potest non esse illicitum, repugnat, ut sit licitum: ergo nulla opinio declarata à Pontifice, ut jacet, scandalosa, potest, stante etiam gravissimâ necessitate, esse licita, sumpta, ut jacet. Maior, & minor constat evidenter ex fuisse dictis; consequentia autem est legitima. Confirmo: quia licet vetitum, ut scandalosum, posset in aliquo casu esse licitum, attamen declaratum scandalosum, ut jacet, posse esse licitum, repugnat; nisi velis, vel declarationem esse falsam, quod declarationi Pontificiæ repugnat; vel intrinsecè scandalosum, & illicitum, sumptum cum illis, per quæ constituitur illicitum, esse posse licitum, quod etiam repugnat. Hinc omnes paritates adductæ ab Adversario, sumptæ à cæteris legibus Pontificijs, inutiles omnino sunt. Aliud enim est loqui de Decreto Pontificio legislativo simul, & declarativo, immò legislativo, quia declarativo; aliud loqui de Decreto Pontificio purè legislativo: ab hoc enim fieri potest exemptio propter easdem causas, propter quas DD. docent, nullam legem positivam vetantem aliquid ex se indifferens obligare, stante extremâ necessitate, vel sublato fine, vel inductâ legitimâ præscriptione; attamen à Decreto Pontificio declarativo, & legislativo, quia declarativo, in nullo casu exemptio dari potest; quia quod Papa per infallibile judicium declarat ex objecto scandalosum, sumptum ut jacet, pro nullo casu sumptum, ut jacet, declaratum ut scandalosum, potest non esse tale.

Secundò probatur: quia, juxta Adversarium, si opiniones essent declaratæ à Papâ, ut falsæ, numquam licita esset praxis ullius, etiam stante extremâ necessitate: sed per me omnes

omnes damnata à Papà ut scandalosa, sunt vel speculative, vel practice falsæ, juxta probabilitatem speculativam, aut practicam inclusam in damnata: ergo pro nullo casu erit licita praxis alicujus ex illis.

N. 55. Tertiò probatur: quia dum Adversarius dicit, licitam in extremâ necessitate esse praxim alicujus damnatæ ut scandalosæ, quæro, an talis necessitas tollat rationem scandalali, an relinquat propositionem, ut antea, scandalosam? Si tollit, contra primò; quia tunc non practicabitur scandalosa sumpta ut jacet, sed quæ erat, & nunc non est scandalosa. Contra secundò; quia tunc non tantum extrema necessitas, sed qualibet circumstantia tollens ab objecto damnatæ rationem scandalali, erit causa sufficiens practicandi damnatam: sicut autem Adversarius tunc dicit, vel non practicari tunc damnatam, & scandalosam, nam per eam circumstantiam additam, aut detractam tollitur ratio scandalali, sed practicabitur non damnata, & non scandalosa; ita ego hoc dico de extrema necessitate, quæ si tollit rationem scandalali, non practicabitur scandalosa: vel si dicit practicari tunc damnatam, (præterquamquod malè omnino loquatur) dicam ego, non præsentem extremâ necessitate, sed præsentem qualibet aliâ circumstantiâ tollente rationem scandalali, licere praxim scandalali, inferam: ergo scandalosum, & illicitum potest, stante scandalo, & non licentiâ, esse licitum, quo nil magis chimæricum. Confirmo: quia Adversarius nullam ex damnatis assignare potest, quæ etiam stante extrema necessitate, & sumptâ ut jacet, non sit scandalosa: fumo enim primam ex damnatis ab Innocentio, quam ille sumit;

N. 56. hæc ait: *Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiori*: hujus praxim dicit Adversarius stante extrema necessitate esse licitam; quæro, an stante eâ extrema necessitate sit præsens alia materia tutior, an non? Si non est; ergo non practicatur damnata, nam damnata dicit, *licere ministratio-nem Sacramenti juxta opinionem probabilem de valore, relicta tutiori*; in nostro autem casu cum nulla materia tutior ad valorem requisita adsit, neque adest opinio tutior, cum non adsit objectum illius: ergo tunc tantum practicatur ut licita ministratio Sacramenti juxta opinionem probabilem, non relicta, seu non præsentem tutiori: ergo non practicatur damnata, immò practicatur non damnata, & necessaria. Si est: ergo stante extre-

mâ necessitate est licita ministratio Sacramenti secundum opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore; sed hoc dici non potest, nec Adversarius, aut ullus ab eo citatus hoc dicit; unice enim dicunt esse licitam materiam dubiam, & incertam, non præsentem materiâ certâ: ergo &c.

Quartò probatur: quia damnata est, *Li. N. cet ministratio Sacramenti secundum opinio-nem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiori*. Contradictoria damnata est, *Non licet ministratio Sacramenti secundum opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiori*: illa est certò scandalosa; hæc est certò non scandalosa. Jam sic: Propositio contradictoriè opposita damnatæ affirmativæ est negativa: sed propositio negativa vera absolute prolata, falsificat omnem contradictoriam affirmativam: ergo cum hæc propositio, *Non licet ministratio Sacramenti juxta opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiori*, sit negativa absolute vera, verum enim est non licere; implicat, ut hæc, *Licet in extrema necessitate ministratio Sacramenti juxta opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiori*, sit vera; est enim affirmativa contrariè opposita negativæ veræ; duas autem contrarias esse simul veras, repugnat ex Dialecticâ. Confirmo juxta fere omnes TT. Hæc propositiones, *Non furaberis, non occides, non fornicaberis*, sunt adeo absolute veræ, ut omnis opposita affirmativa sit falsa, adeoque falsum est dicere licitam esse in aliquâ circumstantiâ fornicationem, licitum esse in extrema necessitate furtum, nam tunc talis actio non est furtum, furtum enim est usurpatio rei alienæ invito rationabiliter domino; in tali autem necessitate dominus nō potest esse rationabiliter invitatus: ergo talis usurpatio rei alienæ tunc non est furtum. Sicut igitur si quis diceret, *Licet in aliquâ circumstantiâ, quod est contra legem naturæ*, malè audiretur; nam appositâ, vel demptâ tali circumstantiâ, eo ipso objectum non est amplius contra legem naturæ, & præcepta Decalogi sunt absolute vera, & numquam potest esse licitum, quod est contra legem naturæ; ita etiam malè audiretur à Theologis hæc propositio, *Licet in aliquo casu praticare declaratam à Papà ex Cathedra ut scandalosam, & damnatam ut talem*; tum quia sæpe circumstantia tollit scandalum, & tunc non practicatur damnata; tum quia Pontifex declarat absolute non licere, & esse ex objecto scandalosum; tum quia declaratum, & damnatum, ut intrinsecè scandalosum, numquam potest esse licitum.

Quòd

N. Quod autem nullus ex Authoribus citatis faveat Torrec. ostendo. Primò enim 58. Lumb. satis se explicat, dum dicit numquam cessare finem, propter quem à Papà damnatè fuerunt: ergo numquam erit licita praxis alicujus damnatè. Secundò Filgu. in Lucerna prop. 1. conclus. 3. aperte docet oppositum, ait enim: Quando circa Sacramenti valorem existunt diverſe opiniones probabiles, quarum una est tutior, licet minus probabilis, non est licitum sequi probabiliorem, sed tutiorem propter periculum nullitatis Sacramenti, ac ipsius fructus, dummodo ad hoc gravis necessitas, & causa rationabilis non urgeat, tunc enim irreverentia, quæ alias Sacramento fit, cessat, & utilitas proximi spiritualis procuratur; ut cum deest aqua liquida, lixivio utimur ad baptizandum. Hæc Filgu. Nota tò cum deest; cò autem ipso, quod deest, eò ipso non adest tutior. Idem dicit prop. 3. trahens exemplum urgentis Baptismi non presente nisi materià dubià. Tertiò Hozes in Explic. 1. damn. n. 3. fiat evidenter pro contrario, cujus verba de Hispano in Latinum transfero: Supponendum est, ait, tamquam certum, quod prohibitio non loquitur in casu necessitatis, in quo uti non potest minister materià certà: & adducit exemplum infantis non presente, nisi aquà rosacea, quæ possit baptizari. Hos citat Torrec. Quod autem illi non faveat P. Card. est etiam certum, non tantum, quia docet omnem damnatam ut scandalosam esse certò falsam, sed etiam quia n. 5. ait: Certum est in casu urgentis necessitatis eligi posse ad proximam opinionem minus tutam, quoties opinio tutior non potest ad proximam deduci: ex.gr. si infante moribundo non inveniat aqua naturalis, debet sub conditione baptizari in lixivio, si præsto sit. Rursus, quod Diez de Prado non adhareat, est etiam certum, quia utitur eà paritate infantis moribundi non presente aquà certà; quo etiam exemplo, & circumstantià absens aquæ utitur Corella: ergo nullus ex citatis, sive à Torrec. sive à me, ei adhareat. Adde, etsi omnes dicerent quod Torrec. explicandi essent, esse licitam praxim damnatæ ut scandalosæ in extremâ necessitate, immò etiam eà non presente, sed presente quolibet circumstantià, quoties per talem necessitatē, & talem circumstantiam ab objecto damnatæ tollitur ratio scandali, quod extra omne dubium est: at non ideo tunc practicabitur damnata, nec scandalosa, sed quæ antea erat, modo tamen nec est damnata, nec est scandalosa.

N. 59. Ad primam rationem oppositam dixi in Tom. I.

casu instantis Baptismi, & non presente materià certà, licitam esse ministrationem in materià dubià; hoc tamen non est praticare damnatam, quia quod non adest, non dicitur relinquere: ergo si materià tutior non adest, non relinquatur.

Ad secundam dico, non esse contra pietatem Ecclesiæ, ut velit numquam licere, quod ex se est illicitum, quoties retinet rationem illiciti; quòd si adiit aliquid tollens ab objecto rationem illiciti, poterit praticari, at non practicabitur illicitum, sed quod fuit illicitum: quo modo dum dicitur, cæcus videt, tò cæcus ampliatur, seu, qui erat cæcus; ita hic, dum dicitur, praticatur illicitum, tò illicitum ampliatur, seu, quod erat illicitum.

Ad tertiam patet ex dictis discrimen inter N. 61. leges Pontificias prohibentes aliquid ex se inafferens, à quarum obligatione potest quis pluribus de causis liberari, & non tantum titulo extremæ necessitatis; & inter Decreta Pontificia declarativa simul, & legislativa, quorum prohibitio nititur declarationi, & vetat aliquid, quia declaratur intrinsecè scandalosum; atque adeo non est malum, quia vetitum, sed vetitum, quia est, & declaratur esse malum; ab his nullus potest liberari: ut enim credo tale objectum sub circumstantià, sub quâ est declaratum scandalosum, esse semper tale sub eadem circumstantià; ita retentâ eadem circumstantià, prohibeor semper praticare illud. Sicut ergo nullus audebit dicere, quod objectum declaratum à Papà scandalosum, possit declarari non scandalosum, ita neque dicere audeo, quod objectum damnatum à Papà, quia scandalosum, possit non esse scandalosum. Quod si dixerit posse non esse scandalosum, dicam quòd etiam eodem modo mutato objecto poterit Papa declarare non scandalosum: sicut autem Papa, si declararet non scandalosum, non haberet pro objecto suæ declarationis idem, ac dum declaravit scandalosum, sed aliud non scandalosum; ita dico, quod praticans objectum non scandalosum, non haberet pro objecto idem, ac dum practicavit scandalosum. Hæc instantia de declaratione Pape benè penetrata explicat nostram mentem.

Ad quartam dico, numquam cessare posse finem prohibitionis, nisi cesset ratio scandali, quæ est etiam finis declarationis. Neque intento servit, etsi quis sequatur sententiam affirmantem, quod cessante fine legis in particulari, cesset eò ipso pro eo particulari lex: quam sententiam fuisse defendit Caram. lib. 1. Theolog. Fund. a n. 636. Caram.

H

pag.

Navar. pag. 214. citans Navarrum, Dianam, Grana-
do, Hurtado de Mendoza, sive negantem
Grana. cum M. de Prado cap. 3. de Leg. qu. 12. &
Merd. Mastr. qu. 6. art. 5. cum plerique T.T. nil,
M. Mar- inquam, prodest, quia in nostro casu num-
tin. quam cedit finis. Potest autem in legibus
Mastr. prohibentibus aliquid indifferens, & non
declarativis objecti ex se mali, cessare aliunde
de finis, vel quia legislator tollat legem, vel
quia præponderat aliud bonum, vel quia
puræ leges humanæ, cth Pontificiæ, cum
non sint institutæ in perniciem, sed in salu-
tem, non obligant in extrema necessitate, &
quoties adest gravissima difficultas.

N. Ad confirmationem videri potest P.
63. Moya, qui optime probat abolitionem de-
P. Moy. claratam pro omni casu illicitam, esse inva-
M. Mar. lidam; quod etiam præstat M. Mart. de Po-
nit. in Tr. de Confess. Sacramentali qu. 3.
dub. 1. §. 3. pag. mihi 664. Adde nihil contra-
re nobis; vel enim est illicita, quia vetita,
vel vetita, quia declarata ex se illicita? Si
primum, nil contra me: si secundum, dico,
ut dicunt ferè omnes, etiam in tante pericu-
lo salutis æternæ non posse Confessariorum
conficium de dolore penitentis imperium
penitenti absenti abolitionem, quamvis
non imperiata in æternum periturus sit; quia
talis absolutio declarata est a Papa ex se il-
licita, adeoque pro omni casu illicita. Hinc
nostra sententia dicta paritate potius firmat-
ur, quàm infirmetur. Lege P. Moyam, à
quo plus doctrinæ hauries, vel in una tan-
tum quæstione, quam ab integra alicujus
disputatione.

N. Ad aliam confirmationem dico, quòd tò
64. pro nunc, aut interea, non significat legem,
seu declarationem Papæ, utpotè infallibili-
lem, non esse æternam, est enim æterna;
sed significat, quòd si detur casus, ut tollat-
ur ab illis scandalum, tunc non erunt dam-
natæ. Ita si Papa det de novo Mendicanti-
bus privilegiū, ut possint absolvere ab omni
casu Episcopis reservato, (de quo fusiè tra-
ctat M. Passerinus 2. qu. 187. tom. 2. à n.
122. & fusiùs à n. 364.) tolleretur à damnatâ
M. Pass. scandalum, quod nunc est intrinsecum dam-
natæ; opinio enim asserens Mendicantes
posse absolvere à casibus reservatis ab Epis-
copis, est intrinsecè scandalosa. Lege P. de
la Fuente disp. 1. n. 23. & qu. 15. & 16. per
totam, & n. 117. & nos alibi.

P. de la
Fuente.

An, ut propositiones damnatæ impunè doceantur,
aut impunè prædicentur, satis sit, ut su-
mantur aliter, ac jacent?

SUMMARIUM.

Ratio dubitandi, n. 65.
Dignissima M. Godoy animadversio pro damna-
tarum Interpretibus, n. 66.
Ut damnatæ sine excommunicatione doceri possit,
necessaria, & satis mutatio, quâ rationem
scandali aut heresis, ob quam damnata est,
amittat, n. 67.
Ut sine culpa prædicetur, non satis ut amittat
id, ob quod damnata est, sed necesse, ut nul-
lam aliam acquirat, immo ut certo solida ra-
tione probetur, n. 69.
Docens damnatam magis scandalosam, an in-
curreret excommunicationem? n. 70 ad 74.
Ut opinio sit morum regula, non satis, ut scanda-
losa, non sit; necesse ut sit certo probabilis,
n. 72.
Prædicans scandalosam peccaret in jus nature,
& Pontificium, ibid.
Nullam incurrit censuram laborans invincibili
ignorantiâ, n. 75.
An laborans ignorantia invincibili incurrat pœ-
nas? ibid.
Laborans vincibili utraq; incurrit, ibid.

Hanc quæstionem nullus, quem vide-
rim, sive ex illis, qui damnatas ab
utroque Alexandro, sive qui damnatas ab
Innocentio explicant, in disputationem vo-
cat, cum tamen, me iudice, sit omnium
pernecessaria. Vel enim, ne incurratur ex-
communicatio intimata docentibus damna-
tas, satis est, ut sumantur aliter, ac jacent,
ita ut satis sit quælibet mutatio, vel non?
Non primum, ut constabit; ergo secun-
dum: si autem secundum, eò ipso assignari
debet, quanta mutatio necessaria, & satis sit
ad hoc, ut à docentibus non incurratur ex-
communicatio. Idem dico de prædicanti-
bus, assignanda enim erit quæ, & quanta
mutatio necessaria, & satis sit, ut à prædi-
cantibus non incurratur culpa mortalis. Di-
xi hanc quæstionem à nullo agitari; nam P.
Arfdekin tom. 2. qu. 3. pag. 60. præcisè ait, dekin,
quod sicut satis esse potest una particula vi-
tiosa, ut prohibeatur, ita etiam, aliquâ ad-
jectâ, omisiâ, aut limitatâ, fieri potest, ut
eadem damnata sit tota à se, vel à prohibi-
tis diversa.

Sed antequam progrediar, tradere volo N.
animadversionem maximè tenendam ab 66.
illis,

illis, qui damnatarum expositioni elaborant, & eam didici à Doctissim. & Illustrissim. M. Godoy Episcop. M. Godoy tom. 3. in 3. p. d. 53. n. 32. 33. 34. & n. 151. qui ait: *Dupliciter ali- quid damnari posse ab aliquo Concilio, (vel à Papa) nempe ex primariâ intentione, vel per quamdam extensionem, quia scilicet estimatur cum principali errore connexum: mens Con- ciliij, quoad ea, quæ priori modo damnat, ve- nanda est ex errore Hæreticorum, (aut Catholi- corum malè opinantium) ad quem anathe- matizandum est congregatum; quoad ea autem quæ damnat secundo modo, non ex illo principio, sed ex alijs est accipiendum.* Hæc M. Godoy. Quod bene tenendum ab Interpretibus dam- natarum, ne asserant diversam aliquam à damnatâ, non esse damnatam, quia est ali- quo modo diversa; potest enim esse per ex- tensionem damnata, quatenus continet idem, aut maius scandalum, etsi directè damnata non sit. Et ut hoc magis pateat, utor pari- tate, quam trahit idem M. Godoy: Triden- tinum sess. 6. de Justific. cap. 7. ut damnet errorem Hæreticorum dicentium nos justi- ficari formaliter per solam meritum Chri- sti D. imputationem, utitur his verbis asser- tivis, *Justitiam nobis intrinsecam esse unicam causam formalem nostræ justificationis.* Ecce si purus Hæreticorum error esset refutandus, satis si dixisset, *justitiam nobis intrinsecam esse causam formalem nostræ justificationis,* nec necesse erat addere tò unicam; nam si Hæretici negabant nos per quid intrinse- cum justificari, multo magis negabant nos per duas formas intrinsecas justificari: addi- dit autem tò unicam, ut præcluderet alium errorem eorum, qui fortè dicturi erant, nos justificari non tantum per habitum gratiæ, aut charitatis, (qui, si realiter distinguuntur, ut docuimus, differenti modo justificant) sed etiam per habitum fidei, spei, & virtu- tum moralium infusarum: ita dico ego, quod ut quis scitè interpretetur damnatas, considerare debet non tantum earum verba, sed etiam scandalum, finem Pontificis, & similia.

N. 67. Dico primò: Ut aliqua ex damnatis possit absque eo quod incurrat excommunicationem à Decretis Pontificijs intimata docenti- bus, disputantibus, edentibus, &c. non satis est quælibet mutatio, seu ut sumantur aliter, ac jacent; sed necessaria, & satis est talis mutatio, quâ posita amittat eam ratio- nem scandali, (idem dico de ratione hæresis, temeritatis, falsitatis, &c.) ob quam damna- ta est.

N. 68. Dico secundo: Ut autem sine culpâ præ- dicetur, non satis est, ut amittat eam ratio- nem.

scandali (hæresis, temeritatis, &c.) ob quam damnata est, sed necesse omnino est, ut nullum aliud scandalum (hæresim, temeritatem, &c.) acquirat; immò necesse omnino est, ut gravi, & solidâ ratione ejus verosimilitudo, seu probabilitas fundetur.

Nota propositionem damnatam quadru- N. pliciter mutari posse; primò, ita ut retineat 69. idem scandalum propter quod damnata est; ex gr. hæc 39. *Licet tam heredi, quam legatario occidere injustè impediens, ne hereditas adea- tur, aut legata solvantur*, si omittatur tò aut legata, adhuc retinebit, etsi mutata, idem scandalum: Secundò, ita ut amittat scan- dalum, ob quod damnata est, acquirat ta- men aliud longè maius, sed diversum; ex gr. hæc 15. *Licet filio gaudere de parricidio in ebrietate à se perpetrato*, si tollatur tò in ebrie- tate, erit magis scandalosa; similiter si à 16. *Fides non cadit sub præceptum speciale*, si tollatur tò speciale, vel addatur generale, erit ma- gis scandalosa: Tertiò, ita ut amittat totam rationem scandali, ob quod damnata est, & nullum aliud acquirat, non tamen sit pro- babilis, nec improbabilis: Quartò, ita ut, non tantum careat omni scandalo, & impro- babilitate, sed sit verè probabilis; talis est omnis opposita contradictoriè, aut contra- riè damnatis.

Prima pars primæ conclusionis probatur: N. Si ad fugiendam excommunicationem inti- 70. matam docentibus damnatas satis esset quæ- libet mutatio, sequeretur, quod datâ qua- libet mutatione, etsi non tollente scanda- lum, ob quod damnata fuit, posset quælibet ex damnatis impunè doceri: sed hoc est cer- tò falsum; quis enim dicet hanc, *Licet hære- di occidere injustè impediens, ne hereditas adeatur*, posse impunè doceri? Sequela pro- batur: quia hæc propositio non est, ut jacet, nam damnata est copulativa, adducta à no- bis est simplex. Ratio à priori est; quia in hac simplici adhuc continetur idem scanda- lum, quod continet damnata; ergo hanc docens incurret excommunicationem; ergo ne ea à docente incurratur, necessarium om- nino est, ut ita mutetur, ut non maneat idem scandalum, ob quod damnata est.

Secunda pars ejusdem conclusionis pro- N. batur: quia talis excommunicatio est ligata 71. tali scandalo: ergo ubi tale scandalum non est, non incurretur excommunicatio; ergo si per mutationem acquireret scandalum di- versum longè maius, & non retineret scan- dalum, ob quod opinio fuit damnata, do- cens non incurreret excommunicationem. Ratio est; quia in his, quæ juris positivi sunt, non tenet paritas à minori ad maius, &c.

H ij ideo

ideo non valet, Percussioni Clericorum, quæ est minus peccatum, quàm perjurium, est annexa excommunicatio, ergo etiam perjurio, cum sit maius peccatum: ergo neque valet, Docens damnatam, quia scandalosam, incurrit excommunicationem, ergo etiam incurrit docens aliam longè magis, sed in diversa specie, scandalosam: non, inquam, valet, quia excommunicatio est ligata tali scandalo, non autem alteri maiori, dummodo diverso.

N. 72. Secunda conclusio probatur: quia illicitum omnino est assumere pro regulâ morum opinionem scandalosam, aut improbabilem, aut non probabilem, ex quocumque deinde capite illud scandalum, improbabilitas, vel non probabilitas proveniat: ergo ut aliqua opinio sine culpâ practicetur, non est satis, ut careat aliqua ratione scandalî, aut improbabilitatis, sed necesse est, ut excludat omnem rationem scandalî, & improbabilitatis positivæ, & negativæ, immo necesse est, ut sit positivè probabilis. Hoc nota, quod si aliqua damnata ita mutetur, ut amittat rationem scandalî, ob quod damnata est, & acquirat aliam specie diversam, & maiorem, practicans hanc opinionem magis, & diversimodè scandalosam, peccabit tantum peccato contra legem naturalem dictantem, nullum scandalorum assumendum pro regulâ morum; non autem peccato inobedientiæ contra præceptum Pontificium, cum tale præceptum respectu dictæ opinionis diversimodè, & magis scandalosæ non detur: contra qui practicaret damnatam à Papâ ut scandalosam, si mutatio non tollat illud idem scandalum, peccaret tunc contra legem naturæ dictantem, nullum scandalorum assumendum in regulam morum; tunc contra præceptum Papæ prohibens ejus praxim.

N. 73. Similiter nota, me dixisse, tum quod docens magis scandalosam, sed diverso genere scandalî, tum quod illam practicans, nec ille incurrit excommunicationem, nec iste peccabit contra præceptum Pontificium; non autem dixi, quod docens magis scandalosam non incurrit excommunicationem, & practicans non peccabit contra præceptum Pontificium: immò dixi, & dico, quod docens, præter peccatum inobedientiæ contra præceptum Pontificium, incurrit excommunicationem; (nam omnis excommunicatio maior præsupponit peccatum mortale contra præceptum latum à ferente excommunicationem maiorem,) & practicans peccabit mortaliter contra præceptum Papæ. Ratio est; quia licet, mutata specie, aut

genere, non valeat consequentia à minori ad maius, valet tamen, quoties maius est in eadem specie, quâ minus: ergo si aliquis reddat damnatam, magis in eadem specie scandalî, propter quam damnata est, scandalosam, & eam doceat, incurrit excommunicationem; & practicans peccabit mortaliter contra obedientiam Papæ debitam; nam tunc illud maius scandalum continet ipsam rationem scandalî, cui alligata est excommunicatio, & quæ à Pontifice est vetitas hinc qui doceret hanc, *Licet filio gaudere de parricidio perpetrato*, incurrit excommunicationem; & qui eam practicaret, peccaret contra obedientiam debitam Papæ; quia eadem continet eandem rationem scandalî, ob quod damnata est, licet maiorem, non tamen diversam; nam damnata ait: *Licet filio gaudere de parricidio à se in ebrietate perpetrato*: ergo si est scandalosum hoc dicere, multo magis erit dicere illud, omitendo tò in ebrietate: similiter, qui diceret, *Fides non cadit sub præceptum speciale, immo neque generale*, incurrit excommunicationem, quia docet ipsam damnatam, licet simul doceat aliquid aliud magis scandalosum, qui autem diceret, *Fides non cadit sub præceptum generale*, non incurrit excommunicationem, etsi doceret aliquid magis scandalosum, & magis falsum, quam qui puram damnatam; quia hæc, *Fides non cadit sub præceptum generale*, non continet hanc, *Fides non cadit sub præceptum speciale*, cui tantum est alligata excommunicatio. Denique nota, quod magis de excommunicatione respectu docentis, dic de eadem respectu defendentis, edentis, disputantis, prædicantis. Hæc omnia de excommunicatione incurrendâ intelligenda sunt, nisi quis labore ignorantia invincibili; si enim laboraret, nullam censuram incurrit, juxta doctrinam communem, quam tradit P. Suar. de Censuris, & cum eo sentiunt Navarrus cap. 23. & cap. 27. & ignorantiam invincibilem excusare ab incurrendâ, non tantum censurâ, sed etiam ab incurrendâ omni aliâ poena, etsi gravi, & extraordinariâ; probabile putat P. Sanch. lib. 9. de Matrim. d. 32. n. 21. & P. Dicastillo censet probabilissimam d. 9. de Matrim. dub. 9. n. 105. quod tamen non approbat Herinx tom. 2. d. 15. n. 29. immò Dom. Soto in 4. dist. 28. qu. 1. art. 2. vult ignorantiam, etsi vincibilem, excusare à censuris Prælatorum particularium: sed hanc doctrinam sine jure extendit Caram. lib. 4. Theolog. Moral. Fundam. n. 15. Corrella art. 3. qu. proœmiali dicens: Ab excommunicationis poenâ, cui multi cæteras censuras adscribunt, excusât, non tantum invincibilem

vincibilis, sed etiam vincibilis ignorantia; quam sententiam iterum docet in Dialysi à n. 440. referens pro eâ plures; demum n. 451. querit, quæ ignorantia poenæ excuset à poenâ, & ait ignorantiam invincibilem excusare à poenâ Ecclesiasticâ, non autem civili, quia illud statuit jus Ecclesiasticum, loquendo de poenis Ecclesiasticis, seu censuris; jus autem civile non statuit illud.

S E C T I O V.

Regula pro tollendo à damnatis scandalo.

S U M M A R I U M.

Regula de necessariâ mutationis qualitate, n. 76. Valde difficilis est ob summam damnatarum varietatem, ibid.

Quid sit materia propositionis, & quid attendendum, ut sciatur in quâ materia sit propositio? n. 77.

Quantitas saepe variat materiam, n. 78.

Non est idem propositionem esse in materiâ necessariâ, ac esse necessariam esse in contingenti, ac esse contingentem, n. 79.

Ut sciatur materia, præcindendum à copulâ; ut sciatur necessitas, aut impossibilitas, attendenda copula, ibid.

Ut simplex discernatur à compositâ, sola copula attendenda, n. 80.

Non omnis modalis est composita, n. 81.

Ut affirmativa distinguatur à negatîvâ, sola copula consideranda, n. 82.

Quid propositio simplex, composita, copulativa, disjunctiva, reâmplicativa, causalis, exceptiva, exclusiva, modalis? n. 83.

Modi, quos Moralis Theologia considerat, ib.

Regula discernendi contradictorias à contrariis, n. 84.

Inter compositas aliqua dicuntur exponibiles, n. 86.

Materia damnatarum non est contingens, n. 87.

Expono, quarum sit necessaria, quarum impossibilis, n. 88.

Nulla damnata contrariè opposita non damnata, est vera, n. 90.

Damnata, & non damnata, si sint contraria, possunt simul esse falsæ, n. 91.

Regula scandali tollendi est tradere contradictoriam damnata, immo contrariam affirmativam damnata negativæ in materiâ necessariâ, n. 93.

Scandalum damnatarum oritur nunc ex limitatione, nunc ex particulâ causali, &c. n. 95. Passim exemplifico in totâ hâc sect. inductione damnatarum, n. 96. 97.

N. 76. **T** Radidi hucusque regulam generalem de qualitate mutationis necessariâ, & Tom. I.

sufficienti, ut damnata possit sine excommunicatione doceri, & sine peccato saltem inobedientiæ gravis contra præceptum Papæ, praticari: tradenda modò est alia regula de modo praticandi eam qualitatem mutationis necessariam: aliud enim est assignare regulam de qualitate mutationis necessariâ ad vitandam excommunicationem, & peccatum inobedientiæ contra præceptum Pontificium; aliud est assignare regulam de modo praticandi eam qualitatem mutationis; parum enim prodest scire qualiter mutanda sit damnata, nisi sciatur modus, quo possit haberi hoc qualiter. Difficultas autè oritur ex eo, quòd cum damnatæ sint inter se adeo diversæ; nam aliquæ sunt simplices, aliquæ compositæ; & inter compositas, aliæ copulativæ, aliæ disjunctivæ; aliæ exceptivæ, aliæ non exceptivæ; aliæ causales, aliæ non causales; aliæ exclusivæ, aliæ non exclusivæ; aliæ appellantes præcedentem, unde deductæ sunt, aliæ non appellantes; aliæ indefinitæ, aliæ continentes quantitatem; aliæ in hac, aliæ in illâ materiâ, quomodo, quæso, poterit facilitè tradi regula de modo habendi qualitatem mutationis necessariam, & sufficientem, ut ea, quæ erat damnata, taliter mutata possit non tantum sine excommunicatione doceri, & sine culpa contra legem Pontificis, quinimodò cum laude, & obedientiâ praticari? Cum ergo res valde pendeat à Dialecticæ principijs, aliqua mihi sunt ex eâ cursim notanda.

Primum est, licet subjectum per analogiam ad compositum naturale dici soleat materia, & prædicatum forma propositionis, attamen juxta Dialecticos per materiam propositionis venit ipsa realis habitudo talis prædicati cum tali subjecto; pro formâ venit ipsa propositio formalis versans circa eam habitudinem, & extrema: cum autem ea habitudo extremorum ad invicem possit esse necessaria, aut impossibilis, aut contingens, ita materia propositionis potest esse, vel naturalis, seu necessaria, vel impossibilis, vel contingens; quare, ut sciatur, in quâ materiâ sit propositio, consideranda sunt præcisè extrema propositionis, & nullo modo copula, sive affirmativa, sive negativa; atque adeo dux contradictoriæ, si constent iisdem extremis, sunt in eadem materiâ, ex. N. gr. Omnis homo est animal, aliquis homo non est animal; utraque est in materiâ necessariâ, nam homo est necessario animal. Hæc doctrina est vera, quoties quantitas non mutat materiam propositionis; nam aliquando mutat quantitate mutatur materia

H iij teria

N.
79.

teria propositionum contradictoriarum; ex. gr. Omne animal itudet, aliquod animal non itudet: illa est in materia impossibili; hæc autem, si applicetur homini, est in contingenti; si equo, est in impossibili. Ex hoc patet, non esse idem propositionem esse in materia necessariâ, impossibili, vel cōtingenti, ac propositionem esse necessariam, impossibilem, contingentem; nam propositionem esse in materia necessariâ, est, extrema ejus propositionis connecti realiter necessariò inter se, ita ut tale prædicatū necessariò conveniat realiter tali subjecto; esse in materia impossibili, est, tale prædicatū repugnare realiter tali subjecto; esse in materia contingenti, est, tale prædicatū posse convenire, & non convenire realiter tali subjecto, quin destruat: at propositionem esse necessariam, est, esse necessariò veram; esse impossibilem, est, esse necessariò falsam; esse contingentem, est, esse indifferentem ad veritatem, & falsitatem: sed potest propositio esse in materia necessariâ, quin sit necessariò vera, immò falsa, ut patet in hac, *Mendacium non est peccatum*, cujus materia est necessaria, nam mendacium, & peccatum habent necessariam identitatem, & propositio non est necessaria, seu necessariò vera, immò impossibile est, ut sit vera: ergo non est idem propositionem esse in materia necessariâ, ac esse necessariam. Idem dico de materia impossibili, aut contingenti propositionis respectu propositionis impossibilis, & contingentis. Quare, ut dixi, ut sciatur materia propositionis, præcindendum semper est à copulâ verbali propositionis, & videndum, quomodo à parte rei se habeat tale prædicatū cum tali subjecto. Ut autem sciatur necessitas, aut impossibilitas propositionis cum veritate, attendendum est ad affirmationem, vel negationem, seu copulam verbalem. Hinc constabit, quod omnis propositio affirmativa in materia necessariâ est necessaria, seu necessariò vera; & omnis negativa in materia necessariâ est impossibilis: similiter constabit, quod omnis negativa in materia impossibili sit necessaria, & omnis affirmativa in materia impossibili sit impossibilis; ex. gr. *Mendacium est peccatum*; est affirmativa in materia necessariâ, & est necessaria, seu necessariò vera: *Mendacium non est peccatum*; est negativa in materia necessariâ, & est impossibilis, seu impossibiliter vera. Similiter, *Mendacium non est meritorium*; est negativa in materia impossibili, & est necessaria: *Mendacium est meritorium*; est affirmativa in materia impossibili, & est impossibilis. Nota autem, quod propositio indefinita in ma-

teria necessariâ, si prædicatio sit directa, seu si ratio superior dicatur de inferiori, æquivaleret universali; ex. gr. *Homo est animal*, æquivaleret, *Omnis homo est animal*; & in materia contingenti æquivaleret particulari; ex. gr. *Homo currit*, æquivaleret, *Aliquis homo currit*.

Secundum est, quod ut propositiones simplices contradistinguantur à compositis, 80. ad solam copulam verbalem attendendum est, non autem ad copulam implicationis. Copula verbalis est, quæ affirmat, vel negat prædicatū de tali subjecto: copula implicationis, nec affirmat, nec negat, sed supponit aliquid, aut limitat subjectum, aut prædicatū: hinc, si propositio unam tantum copulam verbalem habeat, etiam simul habeat copulam implicationis, adhuc est simplex; ex. gr. *Mendacium, quod Petrus dixit, est puniendum*; est propositio simplex, quia unam tantum copulam verbalem habet, nempe, *est puniendum*, etiam habeat etiam copulam implicationis, nempe, *tò quod Petrus dixit*, quæ tamen nec affirmat, nec negat in dictâ propositione, sed supponit esse dictum à Petro. Si autem propositio constet duplici copulâ verbali formaliter, vel æquivalenter, est composita; ita hæc, *Licet occidere heredem, & legatarium*, est composita virtualiter, etiam videatur simplex, nam æquivaleret, *Licet occidere heredem, licet occidere legatarium*; duæ autem simplices, si uniantur copulâ adverbiali, faciunt compositam. Ex hac doctrinâ facile deducitur, quod nō omnis propositio modalis est composita, sed alia est simplex, alia composita, prout pluribus copulis adverbialibus cōstat; hæc enim, *Occidere heredem est licitum*, est simplex, nam *tò occidere*, etiam sit verbum, se habet nominaliter, & neque affirmat, neque negat, sed est subjectum, quod affirmatur, vel negatur per *tò, est, vel non est licitum*, quod est prædicatū. Ex hoc autem confirmatur, quod supra dixi repugnare, ut dictum modalis sit verum, & modus falsus, quia modalis non habet aliam veritatem, vel falsitatem præter eam, quæ affirmatur, aut negatur per copulam verbalem; & in modalis dictum, est subjectum, modus, est prædicatū: vel igitur ille modus convenit illi dicto, vel non? Si convenit, est vera; si non convenit, est falsa; dictum autem nil affirmat, aut negat, sed affirmatur, aut negatur: ergo implicat dicere, quod in modalis dictum possit esse verum, & modus falsus. Addo plures modales esse simplices, implicat autem ut propositio simplex sit vera simul, & falsa.

Ter-

N. 82. Tertium est, ut propositio affirmativa contradistinguatur à negativà, ad solam copulam verbalem, non autem ad copulam implicationis attendendum est: si copula verbalis sit negativa, et si copula implicationis non sit talis, propositio erit negativa; si copula verbalis sit affirmativa, et si copula implicationis non sit talis, propositio erit affirmativa. Ratio est: quia copula implicationis nil affirmat, aut negat, sed supponit, aut limitat; ita hæc, *Voluntas non potest facere, ut assensus sit magis firmus, quam mereatur pondus rationum, quæ ad assensum impellunt*, est negativa, licet prædicatum continet plures copulas non negativas: hæc autem, *Licetum est gaudere de morte naturali alicujus non ex displicentia persona, est affirmativa*, licet continet copulam implicationis non affirmativam. Quare ut fiat propositio negativa, debet particula, *non*, cadere supra copulam verbalem, non autem supra alterum ex extremis, aliàs fiet infinitans; ita aliud est dicere, *Licet non occidere*, aliud, *Non licet occidere*; ea est affirmativa de licita non occisione, hæc est negativa de licita occisione.

N. 83. Quartum est, multiplex esse genus propositionum; ea autem tantum genera dabo, quæ faciunt ad rem nostram. Prima divisio est in Simplem, & Compositam: Simplex est, quæ unica tantum copula affirmationis, aut negationis constat; Composita est, quæ duplici. Secunda in Copulativam, & Disjunctivam: Copulativa est, quæ pluribus constat propositionibus unitis particulâ &, *atque, etiam, idem, id tamen, verum*; aut alijs importantibus pariteratem, sicut, *quemadmodum, &c.* Disjunctiva est, quæ constat pluribus propositionibus unitis particulâ disjunctivâ *vel, aut, &c.* porro particulâ disjunctivâ conjungunt propositiones formales, licet disjungant sensum, aut veritatem utriusque partis. Tertia est in Reduplicativam, Causalem, Exceptivam, Exclufivam, Modalem. Reduplicativa est, quæ repetit in propositione idem extremum, vel aliquid illi extremo conveniens, additâ particulâ, *ut, prout, in quantum, quatenus, &c.* quæ particulæ habent multiplicem sensum, puta, vel causæ formalis, vel radices physicæ, vel metaphysicæ, vel conditionis, &c. Causalis est, quæ afficitur particulâ *quia*, aut aliâ rationem reddente, & particula causalis tot sensus habet, quot reduplicativa. Exceptiva est, in quâ excipitur aliquid à termino communi, in quo includebatur, per particulam præter: ex. gr. *Omnis homo currit præter Petrum*; tò *Petrus* excipitur à tò *om-*

nis, in quo continebatur; si autem dicatur, aliquis homo præter Petrum currit, non est propositio exceptiva, quia in tò *aliquis*, non includebatur Petrus, à quo proinde nec excipitur. Exclufiva est, quæ constat particulâ *tantum, solum, nisi, &c.* vi. cuius alia excluduntur à participatione prædicati: duplex autem est genus; alæ sunt affirmativæ de signo exclufivo, & de copulâ; aliæ sunt affirmativæ de signo exclufivo, & negativæ de copulâ; quomodo autem exponendæ, dicam paulò post. Modales sunt, quæ explicant modum, quo prædicatum se habet erga subiectum; & juxta Dialecticos non dantur, nisi duo modi, nempe, *neceffe, impossibile*, nam materia modalium numquam est contingens; quapropter ad modalem non est satis affirmare, aut negare prædicatum de subiecto, quinimodò modalis, nec affirmat, nec negat prædicatum de subiecto, sed præcisè affirmat, aut negat modum, quo prædicatum se habet ad subiectum; hinc si dicatur, *Judex potest judicare juxta opinionem minus probabilem*, non est modalis; est autem, si dicatur *Judicem posse licitè judicare juxta minus probabilem*; est, inquam, modalis Theologico-moraliter, hi enim sunt modi, quos Theologia Moralis considerat, nempe, an talis actio sit licita, sit honesta, sit scandalosa, sit imprudens, &c.

Quintum est, quadruplicem esse juxta N. Dialecticos oppositionem Logicam. Ego 84. contentus ero duplici, nempe Contradictoria, & Contraria: Contradictoria est duarum propositionum iisdem extremis constantium repugnantia in veritate, & falsitate, ita ut nequeant simul esse veræ, aut simul falsæ: Contraria est duarum propositionum iisdem extremis constantium repugnantia in veritate, ita ut non possint simul esse veræ, licet possint aliquando simul esse falsæ. Regula discernendi contradictorias à contrarijs est: si negativa plus neget, quàm requiratur ad falsitatem affirmativæ, aut affirmativa aliquid plus affirmet, quàm requiratur ad falsitatem negativæ, tunc propositiones erunt inter se contrarie: si autem negativa præcisè neget id, quod satis est ad falsitatem affirmativæ, vel affirmativa præcisè affirmet quod satis ad falsitatem negativæ, tunc erunt inter se contradictorie; & ideo est evidens axioma, *Non esse melius contradicere, quàm toti propositioni negationem præponere*; nam idem est contradicere, ac toti affirmativæ negationem præponere: cur autem duæ contrariæ non possint simul esse veræ, possint simul esse falsæ, est, quia si possent simul esse veræ, possent etiam duæ contradictoriæ

dictoria simul esse veræ; si enim hæ duæ contrariæ sunt veræ, *Nulla pura restrictio est mendacium*, *Omnis pura restrictio est mendacium*, erunt etiam veræ hæ duæ contradictoriae, *Nulla pura restrictio est mendacium*, *Aliqua pura restrictio est mendacium*; quia in tō omnis continetur tō aliqua. Si autem duæ contrariæ sint simul falsæ, non ideo duæ contradictoriae erunt simul falsæ: ex. gr. si sunt falsæ hæ duæ contrariæ, *Omnis homo est mendax*, *Nullus homo est mendax*; non ideo falsæ simul erunt hæ duæ contradictoriae, *Omnis homo est mendax*, *Aliquis homo non est mendax*, quia in tō aliquis non continetur tō nullus.

N.
85.

Sextum est, quod eadem regula, quæ dat modum faciendi contradictorias, aut contrarias inter se propositiones simplices, applicanda est etiam propositionibus complexis, licet ob terminorum multiplicitatem, difficultatem habeant, quam sequenti exemplorum inductione tollo. Primo, si sit copulativa de eodem prædicato, fiet contradictoria per disjunctivam contradicentem partibus copulativæ; & fiet contraria per copulativam contradicentem partibus copulativæ; ex. gr. *Licet occidere heredem, & legatarium*, contradictoria erit, *Non licet occidere heredem, vel legatarium*; contraria erit, *Nec licet occidere heredem, nec legatarium*. Si sit copulativa de diverso prædicato, fiet contradictoria per disjunctivam contradicentem partibus copulativæ, & fiet contraria per copulativam contradicentem partibus copulativæ; ex. gr. *Licita est occisio hæredis, & iusta occisio legatarij*, contradictoria erit, vel non est licita occisio hæredis, vel non est iusta occisio legatarij; contraria erit, *Nec est licita occisio hæredis, nec est iusta occisio legatarij*. Secundo, si propositio sit disjunctiva de eodem, vel de diverso prædicato, fiet contradictoria per disjunctivam contradicentem partibus disjunctivæ, & fiet contraria per copulativam contradicentem partibus disjunctivæ; ex. gr. *Causa iusta utendi amphibologiis est utilitas, vel salutis, vel honoris, vel rei familiaris*; ejus contradictoria erit, *Causa iusta utendi amphibologiis non est utilitas salutis, vel honoris, vel rei familiaris*; ejus contraria erit, *nec est utilitas salutis, nec honoris, nec rei familiaris*. Tertiò, si propositio sit causalis ratione subjecti, fiet contradictoria per particulam *non*, positam ante particulam causalem; fiet contraria per tō *non*, positum post causalem; ex. gr. *Homo, quia licite potest suis actibus frui, potest sine peccato edere ad satietatem*; ejus contradictoria erit, *Homo, non quia licite potest suis acti-*

bus frui, potest sine peccato edere ad satietatem; ejus contraria erit, *Homo, quia licite potest suis actibus frui, non potest sine peccato edere ad satietatem*. Si autem propositio sit causalis ratione prædicati, fiet contradictoria per particulam *non* positam ante copulam verbalem; fiet contraria per particulam *non* positam ante causalem; ex. gr. *Homo potest edere licite ad satietatem, quia licite potest suis actibus frui*, contradictoria erit, *Homo non potest edere licite ad satietatem, quia licite potest suis actibus frui*; contraria erit, *Homo potest edere licite ad satietatem, quia non potest licite suis actibus frui*. Quarto, si sit exceptiva, fiet contradictoria per particulam *non* præfixam termino communi, à quo talis res excipitur; ex. gr. *In omni Sacramento, præterquam Ordine, & Baptismo, licet uti sententiâ probabili*; contradictoria erit, *Non in omni Sacramento, præterquam Ordine, & Baptismo, uti licet sententiâ probabili*; contraria erit, *In nullo Sacramento, præterquam Ordine, & Baptismo, uti licet sententiâ probabili*. Quinto, si sit exclusiva, vel est affirmativa de signo exclusivo, & de copulâ, vel est affirmativa de signo exclusivo, & negativa de copulâ: si sit affirmativa de signo, & de copulâ, fiet contradictoria per tō *non* immediate positum ante signum exclusivum; ex. gr. *Tunc tantum obligat præceptum charitatis, quando iustificari tenemur*, contradictoria erit, *Non tunc tantum obligat*; contraria erit, *Tunc tantum non obligat*. Si sit affirmativa de signo exclusivo, & negativa de copulâ, tunc fiet contradictoria per duplicem negationem, unam ante signum, aliam ante copulam; ex. gr. *Tantum in Baptismo, & in Ordine non licet uti opinione probabili*; contradictoria erit, *Non tantum in Baptismo, vel Ordine non licet uti opinione probabili*. De modalibus nil peculiare addo. Hoc tantum adverto, me dedisse regulas formandi contradictorias, quæ faciunt ad rem nostram, ut exprimerem damnatas per contradictoriam, vel affirmativam, vel negativam contradicentem damnatæ, negativæ, aut affirmativæ.

Septimum est, quod inter propositiones N. compositas aliquæ dicuntur exponibiles, 86. quia exponi debent; tales sunt præsertim propositiones exceptivæ, & exclusivæ, & exponuntur per propositionem compositam, quæ quia exponit, exponens dicitur: ex. gr. *In omni Sacramento, præterquam in Baptismo, & Ordine, uti possumus sententiâ probabili*, exponitur per copulativam, cujus prima pars neget usum licitum opinionis probabilis

babilis in Baptismo, & Ordine; & secunda pars affirmet eundem usum de alijs Sacramentis hoc modo: *Non licet in Baptismo, & Ordine uti opinione probabili, & licet in omni alio Sacramento*; ejus autem contradictoria exponitur per disjunctivam constantem partibus contradicentibus partibus copulativæ; nempe hæc, *Non in omni Sacramento uti licet sententiâ probabili, præterquam in Baptismo, & Ordine*, exponitur hoc modo: Vel licet in Baptismo, & Ordine, vel non licet in omni alio Sacramento uti opinione probabili. Contraria autem, quæ est hæc, *In nullo Sacramento, præterquam Baptismo, & Ordine, licet uti opinione probabili*, exponitur per copulativam, Licet uti in Baptismo, & Ordine opinione probabili, & in nullo alio Sacramento licet. Similiter exclusivæ exponuntur, vel enim propositio est affirmativa de signo exclusivo, & negativa de copulâ, & exponitur per copulativam, cujus prima pars neget de subiecto prædicatum, secunda affirmet idem prædicatum de omni alio distincto à tali subiecto; ex. gr. *Tantum in Baptismo non licet uti opinione probabili*, exponitur, *In Baptismo non licet uti sententiâ probabili, & in omni alio Sacramento licet*: vel propositio est affirmativa de signo exclusivo, & de copulâ, & exponitur per copulativam, cujus prima pars dicat absolute prædicatum de subiecto, secunda neget idem prædicatum de omni alio subiecto distincto; ex. gr. *Præceptum charitatis obligat tantum cum justificari tenemur*, exponitur, *Præceptum charitatis obligat dum justificari tenemur, & nullo alio tempore obligat*. Porro sicut hæc, *Tunc tantum obligat, quando justificari tenemur*, exponitur per copulativam, obligat cum justificari tenemur, & nullo alio tempore obligat; ita ejus contradictoria, *Non obligat tantum, dum tenemur justificari*, exponitur per disjunctivam constantem partibus contradicentibus partibus copulativæ; nempe, vel non obligat dum justificari tenemur, vel alio tempore obligat. Similiter sicut affirmativa de signo exclusivo, & negativa de copulâ; ex. gr. *Tantum in Baptismo non licet uti sententiâ probabili*, exponebatur per copulativam, *In Baptismo non licet, & licet in omni alio Sacramento uti sententiâ probabili*; ita ejus contradictoria, *Non tantum in Baptismo non licet uti sententiâ probabili*, exponi debet per disjunctivam constantem partibus contradicentibus partibus copulativæ; vel in Baptismo uti licet, vel non licet in alio Sacramento uti sententiâ probabili.

N.
87.

Dico primò: Materia propositionum

damnatarum, vel est necessaria, vel impossibilis, nullius autem damnatæ materia est contingens. Probatur; quia quod est ex objecto scandalosum, est necessariò tale, & impossibile est, ut non sit tale: ergo omnes damnatæ affirmantes tale objectum licere, sunt in materiâ impossibili; & omnes damnatæ negantes tale objectum esse peccatum, sunt in materiâ necessariâ.

Dico secundò: Earum damnatarum materia est necessaria, quæ sunt negativæ; earum est impossibilis, quæ sunt affirmativæ. Probatur; quia omnes damnatæ sunt falsæ: ergo cum ex primâ conclusione omnium damnatarum materia sit, vel necessaria, vel impossibilis, sequitur, quòd omnes damnatæ, quæ sunt affirmativæ, debent esse in materiâ impossibili, & quæ sunt negativæ, debent esse in materiâ necessariâ. Confirmo: quia omnis affirmativa in materiâ necessariâ, & omnis negativa in materiâ impossibili, est necessariò vera: ergo cum omnis damnata, sive affirmativa, sive negativa, sit falsa; si sit affirmativa, debet esse in materiâ impossibili; si sit negativa, debet esse in materiâ necessariâ; si enim affirmativa damnata esset in materiâ necessariâ, esset necessariò vera; & si negativa damnata esset in materiâ impossibili, esset etiam necessariò vera.

Dico tertio: Omnes contradictoriæ negativæ oppositæ damnatis affirmativis sunt in materiâ impossibili, & omnes contradictoriæ affirmativæ oppositæ damnatis negativis sunt in materiâ necessariâ. Patet; quia contradictoriæ damnatis sunt veræ: sed implicat, ut contradictoria affirmativa opposita damnatæ negativæ sit vera, nisi sit in materiâ necessariâ; & implicat, ut contradictoria negativa opposita damnatæ affirmativæ sit vera, nisi sit in materiâ impossibili: ergo omnis contradictoria negativa opposita damnatæ affirmativæ est in materiâ impossibili, & omnis contradictoria affirmativa opposita damnatæ negativæ est in materiâ necessariâ.

Dico quartò: Nulla damnata contrariè opposita non damnata potest esse vera. Probatur; quia si damnata contrariè opposita non damnatæ esset vera, damnata etiam contradictoriè opposita non damnatæ esset vera, ut dixi in 5. *Notat.* hoc secundum implicat: ergo etiam implicat, ut damnata contrariè opposita non damnatæ sit vera. Possunt tamen damnata, & non damnata, inter se contrariè opposita, simul esse falsa, ut patet in his: *Satis est actum fidei semel elicere, necesse est centum actus fidei elicere.* Quòd si quaratur, quando ex propositionibus contrarijs

N.
90.

N.
91.

trarijs una sit vera, altera falsa, & quando ambae sint falsae; dico, quod si materia sit necessaria, & praedicatio sit directa, una erit vera, altera falsa; ex. gr. Nullum mendacium est malum, omne mendacium est malum; haec secunda est vera, quia in materia necessaria, & praedicatio est directa. Quod si materia sit naturalis, & praedicatio sit indirecta, tunc erunt simul falsae; ex. gr. Omne peccatum est mendacium, nullum peccatum est mendacium. Similiter si materia sit contingens, possunt duae contrariae simul esse falsae, non tamen est necessarium; at non possunt simul esse verae; ex. gr. Omnis actus naturalis est peccatum, nullus actus naturalis est peccatum.

N.
92.

Dico quinto: Omnis affirmativa contrarie opposita damnatae negativae in materia necessaria, si illius praedicatio sit directa, est vera: similiter omnis negativa contrarie opposita damnatae affirmativae in materia impossibili est vera. Probatur prima pars, quia ex contrarijs, si una est falsa, alia est vera, quoties propositiones sunt in materia necessaria, & praedicatio est directa: sed damnata est falsa: ergo contrarie opposita, cujus materia est necessaria, & praedicatio est directa, erit vera. Secunda pars probatur; quia omnis negativa in materia impossibili est vera: ergo negativa contrariae damnatae affirmativae in materia impossibili est vera.

N.
93.

Ut autem praecipuo puncto satisfaciam, Dico sexto: Regula tollendi scandalum est tradere contradictoriam damnatae; immo etiam contrariam affirmativam damnatae negativae in materia necessaria, si illius praedicatio est directa; & contrariam negativam damnatae affirmativae in materia impossibili.

N.
94.

Prima pars probatur; quia implicat, ut utraque contradictoria sit scandalosa: ergo si damnata est scandalosa, ejus contradictoria non est scandalosa.

Secunda probatur; quia implicat, ut quoties materia propositionis est necessaria, & praedicatio est directa, si negativa est scandalosa, & falsa, implicat, inquam, ut contraria non sit vera, & non sit non scandalosa: ergo docens contrariam damnatae negativae in materia necessaria, si praedicatio sit directa, eo ipso talis contraria non est scandalosa, & non est falsa, sed vera, & non scandalosa.

Tertia probatur; quia omnis negativa in materia impossibili est vera: ergo contraria negativa damnatae affirmativae in materia impossibili est vera.

Quia ergo scandalum in aliquibus oritur ex limitatione temporis, talis est *septima*, Preceptum charitatis tunc tantum obligat, quando tenemur justificari; in alijs ex particulâ causali, talis est *octava*, Licet edere ad satietatem; in alijs ex particulâ exclusivâ, talis est *prima*, Tantum in Baptismo, & Ordine non licet unâ opinione probabili; in alijs oritur aliunde scandalum, ex. gr. ex motivo, ex tempore, ex personâ, ex malâ intelligentiâ; hinc si scandalosis ratione illimitationis addas limitationem tollentem scandalum; & si a scandalosis ratione limitationis tollas limitationem, & si ab alijs auferas eam rationem, à qua derivatur scandalum, tunc non erunt scandalosae, nec damnatae, sed utiles ad salutem.

Quærit Hebas pag. 3. quod cum aliquæ damnatarum sint copulativae, an, ut tollatur damnatio, satis sit unicam tantum partem earum improbare; an autem omnes partes copulativae sint damnandae, & improbandae? Respondet pag. 4. regulariter singula membra reprobanca, nisi aliter constet de mente legislatoris, & citat Patrem Ardeckin. Deinde subdit, de hoc consulendam facram Congregationem, aut probatos Theologos. Verumtamen plana est responsio; si enim scandalum consistit in copulativâ, copulativè, & non seorsim sumptâ, tunc copulativa simul damnanda, & omnes partes contradicentes, quæ contra illam fiunt, erunt verae; si scandalum oriatur ex singulis membris, tunc singula damnanda, & omnes contradictoriae erunt verae; quare semper considerandum est scandalum, & contradictoria, siue sint plures, siue sit una, opinioni damnatae, erit vera: contraria autem damnatae erit, ut dixi hic conclus. 4. & notat. 6. & 7.

Hoc ut ad oculum pateat, quod ille sit sensus legitimus propositionis, qui magis accedit ad opinantis iudicium, sume hanc 3. ab Alex. VII. damnatam, nempe quod sententia affirmans posse hodie Episcopos post Bullam Coenae abolere ab occultis contra Bullam, fuerit à Cardinalibus visa, & tolerata: Ecce huic damnatae, *fuit visa, & tolerata*, possum multipliciter contradicere. 1. *Non fuit visa, nec fuit tolerata*. 2. *Fuit visa, sed non tolerata*. 3. *Non fuit visa, fuit tolerata*. Prima non est necessaria. Secunda omnino vera, quia supponit examen, & negat toleratam. Tertia omnino stulta: ergo ut habeatur contradictoria damnatae, attendenda mens opinantis, & damnantis, & removendum à damnatâ scandalum.

Nolo omittere, quod cum interrogatus 97. nuper

N.
96.
Hebas.

P. Ardeckin.

N.

nuper fuissim, an sententia asserens, posse hodie Episcopos absolvere ab occultis contra Bullam Coenæ, sit hodie post 3. ab Alex. VII. damnata, certò probabilis? En damnata: Sententia asserens Bullam Coenæ solum prohibere absolutionem hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt; & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est, in Consistorio Sacre Cong. Cardinalium visa, & tolerata est. Judicavi eam sententiam, hodie post 3. damnatam, esse mihi certò improbabilem: quod ipsum repeti in P. Carden. tom. 1. d. 9. cap. 20. art. 5. n. 343. Quare nullo modo placuit mihi principium, cui plures ejus expositores nituntur, nempe Torrec. P. Ardekin, & alij, quod quia ea tertia damnata, est tantum damnata, quatenus assererat, eam sententiam fuisse toleratam, non verò est damnata ut improbabilis, ideo hodie post 3. damnationem non sit certò improbabilis. Non placuit, inquam, 1. quia non omne non damnatum, ut improbabile, est probabile; quot enim dantur

opiniones certò improbabiles, non damnata ut tales? 2. Quia sæpe ex damnatione resultare potest certum contra probabilitatem principium. Patet hoc in minùs pià opinione pro labe Deiparæ, quæ à Papà non damnatur ut improbabilis: & tamen hodie Theologi, ex eo quia vident Papam promovere omni nisu magis piam; & vetant, ne minùs pia, nequidem indirectè, foveatur, inferunt magis piam (ut alibi sæpe) esse moraliter certam; e contra minùs piam esse certò hodie improbabilem: ergo. cum Alexander damnaverit, quòd sententia favens Episcopis pro casibus occultis contra Bullam Coenæ fuerit tolerata; consequenter inferri potest, eam sententiam eadè hodie certò improbabilem; si enim foret certò probabilis, fuisset tolerata. Hoc punctum alibi fusè digero. Vide Neuss. d. 96. n. 21. Potestatis tom. 1. n. 3331. Filgu. in 3. damn. Card. de Lugo d. 23. de Fide, P. Moya tom. 1. tr. 3. d. 8. qu. 5. §. 2. n. 5.

Neuss.
Potest.
Filgu.
C. de
Lugo,
P. Moya.



TRA-

